

Kom
naar de VNTS bijeen-
komst op 16 november 1996
in Wassenaar
(zie pagina 5)

AHOJ!

Ledenbrief van de

Vereniging Vrienden

Nederland - Tsjechië & Slowakije

Nr. 122 oktober 1996

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad voorzitter
Antoniuslaan 33, 3341 GA Hendrik Ido Ambacht
Tel. 078-6 81 26 03

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer secretaris
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag
Tel. en fax 070-3 25 86 79

A. den Boogert penningmeester
Postgiro rek.nr. 379543 t.n.v.
Ver. Vrienden Nederland-Tsjechië & Slowakije
Tel. en fax 010-4 20 55 81

mevr. M. van Dorst G.P.A. Schöpping
G. Molenaar mevr. H. Sugito
C. Oostveen J. Vrijhof

Redactie Ledenbrief:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer tel. en fax 070-3 25 86 79
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

Mevr. H. Sugito J. Vrijhof
J. Sugito J.F.E. Wallin
mevr. J. van Unnik

Ledenadministratie:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

GTSM (Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek):

Hans Wallin (voorzitter) tel. 070-3 27 87 06
Prins Bernhardlaan 21, 2264 CA Leidschendam

Wim Brandse
Jacques de Coo

Afdelingen:

Amsterdam: K.L. Thio tel. 020-6 79 14 23
Rotterdam: A. den Boogert tel. 010-4 20 55 81
Den Haag : L.M.A. Marcus tel. 070-3 56 04 88

V.M.T.S.-Filmdienst:

K.L. Thio tel. 020-6 79 14 23
Van Baerlestraat 59, 1071 AR Amsterdam

Info Stedenbanden:

J.M. van Gastel tel. 070-3 90 11 90

Info Reisdienst:

A. Hoogstad tel. 078-6 81 26 03

ISSN 1383-0899

De VNTS heet haar **nieuwe leden** van harte welkom!

12/9 Fam. A. Schoemaker, Heerde
24/9 Fam. Van Helmond, Bergen op Zoom
1/10 Mw. H. Korzaan (HOBA Trading BV), Nunspeet (donateur)

Leden en donateurs ontvangen gratis het verenigingsblad 'AHOJ'.

Uit het huishoudelijk reglement:

Lidmaatschap

Aanmelding als lid/donateur van de vereniging kan uitsluitend geschieden door een aanmeldingsformulier geheel ingevuld en ondertekend aan het bestuur te doen toekomen.

Zodra de contributiebetaling door het bestuur is ontvangen, ontvangt het lid een lidmaatschapskaart voor het lopende verenigingsjaar.

De leden zijn verplicht de contributie over enig jaar voor 1 maart van dat jaar te voldoen op een door het bestuur aangegeven wijze.

Indien een lidmaatschap na 30 juni van enig jaar ingaat, is het betreffende lid over het nog resterende gedeelte van dat jaar slechts de helft van de geldende jaarcontributie verschuldigd, met dien verstande dat bij toetreding als lid in november of december over het dan lopende jaar in het geheel geen contributie verschuldigd is, mits de contributie over het volgende jaar wordt voldaan.

Statuten, artikel 5.4:

Het lidmaatschap eindigt door opzegging door het lid, door het overlijden van het lid of door roeyement van het lid door de algemene ledenvergadering. Opzegging kan slechts schriftelijk geschieden, uiterlijk twee maanden voor het einde van een verenigingsjaar.

Taalactiviteiten Slowaaks en Tsjechisch: inventarisatie, informatie.

Alle informatie over taalcursussen Tsjechisch of Slowaaks, privé- en groepslessen, docenten en studiebegeleiders, tolken en vertalers, is zeer welkom bij dhr. D.J.Dragt; hij wil deze op zijn beurt graag doorgeven aan belangstellenden.

Ook voor informatie over leermethoden en hun geschiktheid voor zelfstudie kunt u terecht bij:

D.J. Dragt, Einsteinlaan 27,
7904 EA Hoogeveen;
tel. 0528-262915.

VAN DE VOORZITTER

Wanneer 'AHOJ' op de mat valt, staat de redactie alweer gereed voor het volgende nummer. Dus moet er een nieuwe "Van de voorzitter" komen. Een kleinigheid in vergelijking met wat anderen doen!

Telkens weer verbaas ik me erover, wanneer ik 'AHOJ' doorlees, hoeveel toewijding daar in zit en hoeveel medewerking wij ontvangen. Daardoor blijven wij goed op de hoogte wat er hier en daar gebeurt. Wat een fijn stel mensen toch! Wat een idealisme! En wat een voorrecht daaraan mee te mogen doen!

Ik beleefde laatst iets leuks. Daar moet ik jullie deelgenoot van maken.

Op 13 september waren wij in Leerdam uitgenodigd om de onthulling van een kunstwerk, gemaakt door een leerling van de Glasschool uit

Nový Bor, bij te wonen. U weet dat Leerdam een stad is, bekend om zijn glascultuur. In het sportcentrum was het kunstwerk geplaatst, de Tsjechisch Ambassadeur verrichtte de plechtigheid (Zie foto, red.). Veel belangstellenden waren gekomen. Er was ook een Glasbeurs georganiseerd met veel internationale inzendingen, een jaarlijks terugkerend evenement. Zeer de moeite waard! Het kunstwerk, getiteld "Water" was van Lenka Fialová, die daarmee een blijvend symbool van de stedenband Leerdam-Nový Bor opgericht heeft.

Ik herinnerde mij, dat ik in 1991 in Leerdam op een Bedrijvendag een lezing had gehouden over het toen nog ongedeelde Tsjechoslowakije. Ik hield er een voor mijn doen warm pleidooi om het land te ondersteunen door hun producten te kopen. Maar ook offerde ik dat de Glasstad Leerdam misschien wel een band zou kunnen aanknopen met een Tsjechische glasstad. Dat idee, zo bleek mij nu, is destijds goed opgepakt. De gemeentesecretaris, de heer Zijlstra, was kort daarna naar Tsjechië gegaan en had daar een drietal glassteden bezocht. In Nový Bor was hij het Raadhuis binnen gegaan, werd er zeer vriendelijk ontvangen en men bleek direct enthousiast voor het idee een stedenband aan te gaan. Die stedenband ontwikkelde zich aanstonds zeer voorspoedig. Het "klikte" vanaf het eerste moment.

Ik ben trots dat ik daar destijds een steentje voor gelegd heb. Kunt u dat begrijpen?

Ambassadeur J. Mihule onthult het "Water"

Tot slot nog iets anders. Wij besloten onze Najaarsconferentie op zaterdag 16 november te houden. Op de aanvankelijke datum, 2 november, bleken er nog enkele bijeenkomsten vastgesteld te zijn. De Comeniusdag wordt dan in Naarden gehouden en in Haarlem komt de Stichting Tsjechen en Slowaken in Nederland bijeen.

Over onze Najaarsconferentie vindt u een aankondiging in dit nummer. Wij keren terug naar de Bijhorst in Wassenaar, waar ik nog goede herinneringen aan bewaar.

Het belooft een interessant programma te worden. Ons wordt informatie aangeboden hoe de Tsjechische en Slowaakse samenlevingen zich ontwikkelen.

Ik roep de leden op te komen. Het persoonlijk contact, twee keer per jaar, laat zien dat onze Vereniging leeft.

Arie Hoogstad

VAN HET BESTUUR

Het is niet leuk om te zeggen, maar het moet wél worden gezegd. Leden/donateurs die het lidmaatschap willen opzeggen, moeten niet wachten op de acceptgiro in 1997 maar dienen hun opzegging vóór 1 november a.s. *schriftelijk* in te dienen bij het secretariaat. Wacht men te lang met opzeggen, dan draait men nog tot en met 31 december 1997 mee en moet men dus gewoon contributie betalen over 1997. Dat is statutair zo geregeld om een administratieve chaos te voorkomen.

Natuurlijk willen wij niemand kwijt, dat moet óók gezegd worden! Wij hopen dat u er ook zo over denkt. 'Vrienden voor het leven' is een beetje te veel gevraagd, maar toch.....

Hennie van der Burg

VAN DE REDACTIE

Omdat er op 2 november a.s. al zoveel gebeurt - concert in Zuidwolde, symposium van de Democratische Tsjechen en Slowaken, Comeniusdag in Naarden en een reeds uitverkocht concert in kasteel Duivenvoorde, vindt ons eigen evenement, de najaarsconferentie, plaats op 16 november. U leest er alles over op pagina 5.

Met de vorige 'Ahoj' is er iets mis gegaan, dat hebt u ongetwijfeld wel bemerkt. Per ongeluk is de ongecorrigeerde versie van het portret van Jan Hus afgedrukt. In de volgende 'Ahoj' maken we een en ander goed en plaatsen dan het gecorrigeerde portret van Hus. Onze excuses, vooral aan Peter Kurg, de maker van de 'portretten'.

In deze aflevering het eerste sprookje, of beter gezegd een legende.

Heel veel knipsels, maar ook een goed gevulde "Van de leden". Bovendien zijn wij blij met de toeristische informatie van Guido Schöpping, die met zijn mountainbike de natuur intrekt.

Op de omslag een schets van Vyšehrad. Dit komt ter sprake in de legende van "Libuše", maar ook in het "Má Vlast" van Smetana, waar Wim Brandse (Tsjechische muziek) over schrijft.

Er is in deze aflevering weer veel te lezen, beleven en te bezoeken. Veel plezier en tot de volgende keer!

Hennie van der Burg

LOGEREN IN PRAAG

Wilt u verblijven in een gastvrij, professioneel en toch aantrekkelijk geprijsd familiepension op een mooie locatie aan de westkant van Praag?

In het kort: elke kamer een eigen douche en WC, een ontbijt-buffet, eigen garage, binnen 20 minuten in het centrum, mogelijkheid van maaltijden. Bijzonder makkelijk te bereiken vanaf het vliegveld. Geschikt voor groepen, boven 20 gasten een aantrekkelijke korting.

Bel: Jarka van Unnik, 023-5846412 (privé) of 023-5832551 (werk) voor informatie en boekingen.

EVENEMENTEN

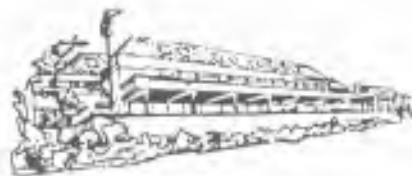
NAJAARSCONFERENTIE 1996

Op zaterdag 16 november a.s. houdt de VNTS haar traditionele themadag. Dit jaar zal het gaan over de sociale veranderingen in de Tsjechische samenleving sinds 1989 onder de titel:

"Haalt de familie Novak het jaar 2000?"

Het programma omvat drie sprekers; t.w. mevr. Eva Hora, dr. Vladimir Bina en de heer P. Moens. 's Middags (na de lunch) is er tijd voor discussie met de sprekers.

De dag vindt plaats in Motel Bijhorst in Wassenaar (voor diegenen die al langer lid zijn, geen onbekende locatie).

MOTEL BIJHORST

PROGRAMMA:

10.30	zaal open, ontvangst met koffie;
11.00	opening door de dagvoorzitter Arie Hoogstad
11.05-11.30	mw. Eva Hora: Jeugd en onderwijs
11.30-12.00	dr. Vladimir Bina: Gezinnen en werk
12.00-12.30	koffiepauze
12.30-13.00	hr. P. Moens: Ouderen en gezondheidszorg
13.00-14.30	lunch (Tijdens de lunch gelegenheid tot het -schriftelijk- indienen van vragen voor de plenaire discussie.)
14.30-15.15	vragen en discussie
15.30-einde	video over Voorjaarsreis 1996 (Tsjechië) en gezellig samenzijn.

TIJD : zaterdag 16 november 1996, 10.00 - 17.00 uur
PLAATS: Motel Bijhorst, Zijdweg 54 te Wassenaar.

Eigen bijdrage voor de lunch: f 15,-; betaling ter plaatse.

*Aanmeldingen:
Secretariaat VNTS,
Nieuwendamlaan 274,
2547 JR Den Haag;
tel/fax: 070-3258679*

Jan Vrijhof

Motel Bijhorst
Zijdweg 54
2245B2 Wassenaar
tel 070-5119344

**tsjechrent
cottages**

*Znojmo - Vranov en Bitov
Vakantie in schilderachtige wijnstreek
Kastelen, meren, uitzichten, natuurparken, monumenten*

Vrijstaande woningen en appartementen, 2 - 26 pers. Tevens horsefarm accommodatie met uitgebreide paardrij(les) mogelijkheden en zeer luxe kamers. bv.: 1 pers. f 25,- / 2 pers. f 35,- / 4 pers. f 55,- p/d
Woning aan water voor 4 pers. f 340,- p.w / in hoogseizoen. Kwaliteit en low-budget door ons directe contact met de verhuurders. Onze vertegenwoordigers zijn in de directe omgeving aanwezig
Afwisselend landschap met helder zwembad en recreatie mogelijkheden
info: ma/za. tot 21.00u tel. 0527-652830 / 652145 Fax. 0527-652101

Comeniusdag 1996

De Comenius Stichting zal op 2 november a.s. in de Grote Kerk te Naarden de Comeniusdag 1996 organiseren, aanvang 14.00 uur.

Het thema van de Comeniusdag 1996 is: *Mens, Communicatie, Samenleving.*

Communicatie is een basisvoorwaarde voor onderling begrip tussen mensen, binnen menselijke verbanden. Zonder communicatie kan de gemeenschap niet functioneren.

Ook dit jaar zullen twee sprekers het woord voeren. Het muzikale gedeelte zal worden verzorgd door het koor van de Nederlandse Händel vereniging.

Als eerste spreker zal optreden: Z.E. PhDr. Jaroslav Mihule, Ambassadeur van de Tsjechische Republiek in Nederland. Zijn voordracht gaat over "Die Idee der Pansophie, die Fortsetzung der Lehre des Comenius im 20. Jahrhundert".

Vóór de aanvaarding van zijn diplomatieke ambt in ons land was de heer Mihule hoogleraar psychologie aan de Karels Universiteit te Praag. Communicatie maakte deel uit van zijn leeropdracht.

Na de pauze zal Prof.Dr. C.A. van Peursen spreken over "Communicatie en cultuur". Velen ervaren onze samenleving als een labyrint. De vraag is hoe wij de weg vinden naar nieuwe waarden, naar meer doorzicht in de media en de wirwar van werk en vrije tijd.

Het beeld van een weg vinden uit het labyrint van deze wereld komt onder andere veel voor bij Comenius. Daartoe blijkt goede communicatie een uitweg.

Cornelis A. van Peursen doceerde wijsbegeerte aan de universiteiten van Utrecht, Groningen, Vrije Universiteit (Amsterdam) en Leiden; hij was tevens enige tijd hoogleraar aan de universiteit van Yogyakarta (Indonesië).

Publicaties o.a.: *Ars Inveniendi* (1993); *Cultuur in stroomversnelling* (1992, 8e druk); *Na het postmodernisme* (1994); *Het nieuwe management* (1996). Een aantal van zijn werken zijn o.a. in het Japans, het Chinees en het Filippijns vertaald.

De toegangsprijs voor de Comeniusdag 1996 bedraagt f 25,=; (60-plussers betalen op verzoek f 20,=), studenten en scholieren betalen f 15,=.

Na 15 oktober kunnen toegangskaarten worden verkregen bij de Boekhandel Comenius in Naarden, boekhandel Bos in Bussum en eventueel op de dag zelf bij de kerk.

Inlichtingen: J.J. Meijer, voorzitter Comenius Stichting; tel./fax: 035-69.48130.

Tsjechische Culturele Dagen in Den Haag

Zoals u in de bijlage van het septembernummer van 'AHOJ' hebt kunnen lezen, zijn er eind oktober in Den Haag enkele belangrijke dagen te beleven. Wij zetten ze nog even voor u op een rijtje.

De culturele dagen worden feestelijk geopend op *donderdag 24 oktober in het Lucent Danstheater* (voorheen AT & T Danstheater) met een voorstelling van het Praags Kamerballet.

Aanvang: 20.15 uur. Entree: f 35,= en f 30,= (CJP/Pas 65/Uitpas f 5,= korting).

Reservering: 070-3604930.

Tentoonstellingen:

Van 24 tot 30 oktober en van 2 tot 9 november is in de foyer van het Lucent Danstheater de tentoonstelling "*Het dansende toneel*" te zien.

Van 28 oktober tot 15 november zijn er in het Stadhuis van Den Haag twee tentoonstellingen: "Tsjechische Lithografie" en "Eind van deze eeuw. Vijf Tsjechische fotografen". Deze zijn tijdens de openingstijden van het stadhuis te bezichtigen.

In de Openbare Bibliotheek is er de tentoonstelling "Tsjechische animatiefilm" van 28 oktober tot 12 november te bezichtigen.

Films:

In het Haags Filmhuis worden vanaf vrijdag 25 oktober tot en met 30 oktober films van Jiří Menzel vertoond. Bij de officiële opening op 25 oktober zal Jiří Menzel aanwezig zijn.

Nadere informatie over de Culturele Dagen: Tsjechisch Centrum, tel. 070-3567714 / 3469712.

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN

Almere - České Budějovice

Van de heer Frans Klaver van de gemeente Almere ontvingen we het al aangekondigde stuk over de stedenband tussen de grootste plaats van Flevoland en de belangrijkste stad van Zuid-Bohemen, waarvoor dank.

Een artikel van ruim drie en een half A-viertje, dat voor speciaal geïnteresseerden desgewenst in zijn geheel beschikbaar is, maar dat voor 'Ahoj' helaas enige inkorting behoeft.

De heer Klaver geeft aan dat de basis van de stedenband te vinden is in het werkprogramma 1990-1994 van de gemeenteraad, waarin een onderzoek naar de mogelijkheid van een contact met een stad in Oost-Europa was opgenomen. Eind 1991 waren de criteria voor een stedenband geformuleerd en werden mede op grond van suggesties uit de bevolking twee steden in Tsjechoslowakije gekozen. Dat waren Hradec Králové en České Budějovice. Er gingen brieven uit en de reactie uit České Budějovice was het meest positief. De gemeenteraad dáár had dadelijk in principe ingestemd met het ontwikkelen van een stedenband met Almere. In 1993 gingen delegaties over en weer op verdere verkenning en dat pakte allemaal zo positief uit, dat eind van dat jaar beide gemeenten in beginsel besloten tot het formaliseren van de contacten. Werkgroepjes gingen aan de slag om te bekijken op welke punten samenwerking mogelijk zou zijn en er werd een tekst voor een overeenkomst opgesteld, vergezeld van een actieplan 1995. Op 25 oktober 1994 werd de stedenband-overeenkomst door de burgemeesters Pans van Almere en Talvi van České Budějovice getekend, hetgeen opgeluisterd werd door uitvoeringen door de Harmonie Sint Hubertus en het Janáček Trio.

In juli 1995 was de tijd rijp voor een werkbezoek aan de Tsjechische partnergemeente, waar inmiddels een nieuwe burgemeester, de heer Beneš, was aangetreden. Er werd uitgebreid gesproken over de concrete aanpak van uitwisselingen op het gebied van cultuur en sport en de gemeentelijke ondersteuning vanuit Almere.

De heer Klaver schrijft: "De gesprekken en bezoeken gaven een duidelijk inzicht in de enorme problematiek waarmee het bestuur van České Budějovice te maken heeft. Hierdoor ontstond in ieder geval begrip voor het gegeven, dat de ontwikkeling van de stedenband niet zo vlug ging als het bestuur van Almere zich had voorgesteld. Ook manifesteerde zich duidelijk het verschil in (organisatie)cultuur, wat op de ontwikkeling van een (gemeentelijke)samenwerking duidelijk van invloed was".

In oktober 1995 volgde een bezoek van een "brede" delegatie aan České Budějovice. Daarin zou ook een vertegenwoordiging van het bedrijfsleven worden opgenomen, maar helaas kon dat niet

doorgaan, omdat de Kamer van Koophandel van České Budějovice geen zinvolle ontmoeting rond kon krijgen. Voor het overige werd het een nuttig bezoek, dat veel ervaringen opleverde en waarbij heel wat afspraken werden gemaakt.

Teleurstellingen waren er ook. Voorgenomen projecten als uitwisseling tussen politie-defegaties en ondersteuning door Almere bij een prijsvraag rondom het ontwerp van een structuurplan voor České Budějovice kwamen niet tot uitvoering en het bezoek van een jeugdorkest aan Almere ging op het laatste moment niet door als gevolg van pech met de autobus. Met andere contacten, tussen o.a. sportorganisaties en Rode Kruisorganisaties ging het beter.

In juli 1997 was het de beurt aan České Budějovice om een breed opgezette delegatie naar Almere af te vaardigen. Vanuit Tsjechië kwamen vertegenwoordigers van de afdeling Stadsontwikkeling, de toeristische sector, het Zuid-Bohemens museum, de Muziekschool, het kinderopvangcentrum, de Kamer van Koophandel en de Katholieke kerk. De eerste dag van het bezoek was bestemd voor kennismaking met de tegenpartners uit Almere en met de gemeente. Daarbij kon al veel informatie worden uitgewisseld. Op de tweede dag werd in een gezamenlijke bijeenkomst verslag gedaan van alle gesprekken. De verhalen zijn op schrift gesteld en aan alle deelnemers en betrokkenen toegezonden met het verzoek de contacten verder uit te bouwen en de gemeente daarover te informeren. Waar nodig, zal de gemeente Almere ondersteuning met mankracht en geld geven.

Het hele gebeuren werd afgesloten met een officieel diner, waarbij door de beide burgemeesters een "Statement" werd ondertekend, waarin de afspraken voor 1996 en 1997 zijn vastgelegd. Belangrijkste punten daarbij zijn de presentaties over en weer in 1997 van culturele activiteiten, tentoonstellingen over de beide steden en toeristische informatie, promotie van contacten tussen plaatselijke organisaties en voorbereiding van de komst van een grote groep sporters uit České Budějovice naar de jeugdspelen in Almere in 1998.

Tot slot onverkort de conclusie die de heer Klaver aan zijn verslag heeft toegevoegd:

"Wanneer ik probeer tot een conclusie te komen over het ontstaan en de voortgang van deze stedenband neig ik voorzichtig naar een positieve. Dit ondanks dat een en ander soms moeizaam verloopt, met name op het gebied van concrete invulling van intenties en afspraken. Ik ben er wel van overtuigd, dat de ontwikkeling veel tijdsinvestering zal vergen van zowel de gemeente(n) als de betrokken partners. Het verschil in aanpak (in werk/organisatie/cultuur) is op sommige onderwerpen zo sterk van invloed, dat hierop het gezegde "geduld is een schone zaak" van toepassing is. In hoeverre dit zowel door de bestuurders van Almere als České Budějovice wordt ervaren, zal uit de evaluatie eind 1997 moeten blijken. Mochten alle gedachte activiteiten in de komende anderhalf jaar worden uitgevoerd, dan ben ik van mening dat (met datgene wat in die vijf jaar tot stand is gebracht) er zeker een maatschappelijk draagvlak is voor verdere uitbouw van de stedenband tussen Almere en České Budějovice".

Brielle - Havlíčkův Brod

Nadat in september van het vorige jaar de viering van het tienjarig bestaan van de stedenband tussen Brielle en Havlíčkův Brod in laatstgenoemde stad had plaatsgehad, was het begin september jl. de beurt aan Brielle om de nodige festiviteiten te verzorgen.

Vrijdag 6 september was de dag van aankomst van een groot aantal Tsjechische gasten. Na de overnachting in gastgezinnen begon op zaterdag het officiële gedeelte met een bijeenkomst in het Brielse stadskantoor. Aanwezig waren de vijf "jumelage-burgemeesters", de heren C. de Ronde en J. Doležal, de grondleggers. Verder de heer T. Holenda, burgemeester van Havlíčkův Brod na de omwenteling en tenslotte de heren V. Stramek en J. Šala, de huidige ambtsdragers. Nadat zij en anderen hun woordje hadden gedaan en er cadeaus waren uitgewisseld, was het tijd voor een lunch, gevolgd door een stadswandeling door Brielle. 's Avonds was er een grote feestavond in het Maerlant College. Er

werd een uitgebreid muziekprogramma afgewerkt, afgewisseld met het optreden van volksdansers, en leerlingen van de school zorgden dat er een en ander te eten en te drinken was. De brouwerij van Havlíčkův Brod had eigen bier meegebracht wat ook goede aftrek vond. Het werd een lange en drukke zaterdag, met een uurtje uitloop op zondag, maar iedereen kon terugkijken op een heel fijne feestdag.

Zondagmiddag werden de activiteiten verplaatst naar Vierpolders, waar de sport de boventoon voerde. Uit het feit dat de voetballers uit Vierpolders door hun gasten uit Havlíčkův Brod met 0-11 aan de kant werden geschoven, moeten we afleiden dat de laatsten het bier van de vorige avond beter hadden verwerkt dan hun Nederlandse collega's. Of het de volleyballers, die ook enkele wedstrijden afwerkten, even zo is gegaan, is mij niet bekend. Binnenshuis werd er door gastheren en gasten druk geschaakt en ook aan de sjoelbak werden de krachten gemeten. Waarbij aangetekend moet worden dat het sjoelgebeuren voor de Havlíčkův Brodders een geheel nieuwe, want tot dan onbekende, ervaring was. "met ogen zo groot als sjoelbakschijven keken de Tsjechische gasten naar het voor hen totaal onbekende spel en deden er enthousiast aan mee", meldde het Briels Nieuwsblad.

Op zondagavond verplaatsten de feestelijkheden zich naar de Sint Catharijnekerk, waar een massaal bezochte culturele avond het besluit van de viering vormde. Opgetreden werd door het Cui-ensemble, het Brožektrio, het Stamic-orkest en Musiqu'Amis. Het Stamic-orkest was al voor de derde maal in Brielle en ook het Brožektrio was al eerder op bezoek geweest. Maar dat was al weer negen jaar geleden. Toen waren Eva Rydlová, Katerina Vachová en Pavel Pokorný negen- en tienjarige kinderen! Ze hadden, net als alle andere medewerkers aan de avond, veel succes. Met een glansrol voor de sopraan Irene Kleinjan van Musiqu'Amis, die met haar vertolking van "Za tu Hora", een Moravisch volkslied, voor het absolute hoogtepunt zorgde. En die aan het slot van de avond nog een korte toespraak hield, waarin ze zei dat de jumelage haar leven enorm had verrijkt. Daarmee onderstreepte ze nog eens de woorden van burgemeester Sala die even te voren in zijn speech had gezegd dat de bedoeling van de grondleggers van de stedenband werkelijk tot stand is gekomen, namelijk dat heel veel "gewone burgers" uit beide steden nu contacten met elkaar onderhouden.

Voor de in totaal 180 gasten uit Havlíčkův Brod volgde nog een uitgaansdag met bezoeken aan Stellendam en Middelburg en op dinsdagmorgen begon voor de meesten de thuisreis.

De jumelagefeestviteiten in Brielle dus weer voorbij en die zijn "Super" geweest, om het ene woord te herhalen waarmee journaliste Květa Pavlíčková van de krant Noviny Vysociny uit Havlíčkův Brod tenslotte het hele feest treffend samenvatte.

Met dank aan de familie Spoon, die de VNTS informatie zond over de Brielse viering van 10 jaar jumelage Brielle-Havlíčkův Brod.

Jan van Gastel

Cultureel Tsjechische week in Doetinchem, april '97

Sinds september 1992 onderhoudt de gemeente Doetinchem een officiële stedenband met het Tsjechische Pardubice. In de samenwerkingsovereenkomst worden 7 gebieden van samenwerking genoemd. Het gaat hier om overheidszorg, economie en handel, gezondheidszorg, onderwijs en educatie, sport en recreatie, cultuur en welzijn en de serviceclubs.

Tal van delegaties van meerdere Doetinchemse en Pardubiciaanse verenigingen en instellingen brachten bezoeken over en weer. Voor de deelnemers van zowel Nederlandse als Tsjechische kant, zeer leerzame bezoeken.

Een bezwaar van het werken met allemaal los op zichzelf staande activiteiten is dat alleen de deelnemers er plezier aan beleven en er een leerzame ervaring aan overhouden, terwijl je met een stedenband toch het liefst zoveel mogelijk burgers wilt bereiken. Dit vormt dan ook de reden voor het feit dat we voor april '97 een zogenaamde cultureel Tsjechische week willen gaan

organiseren. Zoveel mogelijk Doetinchemse culturele instellingen zullen aandacht besteden aan de Tsjechische cultuur en de stedenband in het bijzonder. Zo zal het filmhuis Tsjechische films gaan draaien, de volksuniversiteit een lezing en taalcursussen verzorgen, het literaire café een Tsjechische schrijver uitnodigen (waarvan ook werk in het Nederlands is vertaald), de muziekschool een aantal optredens met muziek van Tsjechische componisten organiseren. Daarnaast zal in het stadsmuseum een tentoonstelling van marionetten uit het poppenmuseum uit Chrudim (10 km ten zuiden van Pardubice) te bewonderen zijn. En zullen eethuisjes en cafés benaderd worden met de vraag Tsjechische maaltijden en Tsjechisch bier aan te bieden.

Hoogtepunt van de week valt op zaterdagavond 16 april. Het stadstheater zal geheel in Tsjechische sferen worden gehuld. Het ligt in de bedoeling de foyer van het theater op te sieren met een replica van het vliegtuig waarmee ir. Kasper uit Pardubice in 1911 van Pardubice naar Praag vloog.

De hoofdoptredens van de avond zullen bestaan uit concerten van het kamerorkest Pardubice en het meisjeskoor Caudium, beide verbonden aan het conservatorium Pardubice en een voorstelling van dansschool Helena Machová, eveneens uit Pardubice.

Niet alleen tijdens de optredens, maar ook vooraf, tijdens de pauzes en na de optredens, is in het theater veel te beleven. Tentoonstellingen van glaswerk, Tsjechisch kantkloswerk, foto's, reisinformatie zullen te zien zijn en Tsjechische legenden en muziek te horen en Tsjechische drankjes en hapjes zullen te proeven zijn.

Op zondag 27 april zal de Cultureel Tsjechische week worden afgesloten met een optreden van het Doetinchemse Bachkoor, het kamerorkest en het dameskoor uit Pardubice. Dit optreden zal worden gehouden in de Catherinakerk, midden in het hartje van Doetinchem. Wij zullen u via 'Ahoj' blijven informeren over het exacte programma van de cultureel Tsjechische week, volgend jaar april in Doetinchem.

Paul Hufen, coördinator stedenband

N
I
E
U
W

PENSION JILM
JILEMNICE / TSJECHIE

In het hart van Krkonose / Benecko
100 km van Praag
Kamers en appartementen voor 4/5
personen met alle comfort (bad - wc)
Tsjechische keuken - vol pension
Vanaf f14,00 p.p.p.n.

Pension Jilm
514 01 Jilemnice
tel. 0042-432-2829
0042-432-2865 (na 18.00 uur)

POD ZVICINOU
hotel restaurant

Uniek hotel 120 km ten noord-oosten van Praag met Nederlandse leiding.
Door zijn exclusieve ligging is het hotel een prima uitgangspunt voor een onvergetelijke vakantie.

Voor meer informatie:
(en voor al uw vakanties in Tsjechië)

"Hotel Pod Zvicinou"
correspondentie-adres in Nederland:
St. Walburgbuitensingel 14
4001 ML Tiel
Tel. 0344-623 987

REISINFORMATIEDAGEN

In dit oktobernummer alvast wat voorkennis. Met deze voorkennis mag gehandeld worden. Tenslotte handelen wij niet in effecten, maar gaat het bij ons om het effect.

Met de stedenband Waddinxveen-Pelhrimov is de datum vastgesteld op zaterdag 15 februari 1997. Ik heb de zaal al gezien en de fundamenteën gelegd voor de verdere organisatie. Het ziet er veelbelovend uit. Midden in het groene hart. Grote concentraties bewoning rondom. Bij de juiste publiciteit kan het best druk worden.

Met de stichting Oost-West Kontakten uit Roden is een principedatum afgesproken, namelijk zaterdag 22 maart 1997. In deze periode is er een Tsjechische muziekgroep op bezoek en dat kan uitstekend gecombineerd worden. Nadere afspraken zullen in oktober gemaakt worden.

In Doetinchem wordt eind april een Tsjechisch-culturele week georganiseerd. Vandaar dat ons reisinformaticircus daar op 27 april acte de présence geeft.

Uiteraard zal in de komende 'AHOJ's' meer details volgen. Zoals tijden, adressen, etc. Adverteerders en leden die een bijdrage kunnen leveren zullen te zijner tijd worden uitgenodigd. Natuurlijk mag iedereen zich spontaan nu al aanmelden bij mij.

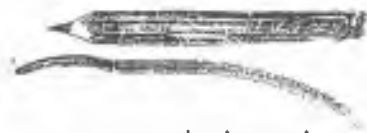
Uit het
boven-
staande
blijkt duidelij-
k dat de
reisinforma-
tie prima
gekoppeld
kan worden
aan andere
activiteiten.
Zo was de
VNTS op
14 septem-
ber jl. aan-
wezig in
Naarden.
Daar werd
een Tsjechi-
sche dag
georgani-
seerd,
samenval-
lend met de

De VNTS op de markt in Naarden

open monumentendag. De ruimte was beperkt. Dus niet het volledige circus, maar voor onze verenigings-, taal- en reisinformatie was het een leuke presentatie.

Belangrijk. Mijn bestand van reisinformatie is niet geautomatiseerd. Daarom is het moeilijk om het volledig up to date te houden. Ook het omnummeren van de telefoonnummers, dat nog moet gebeuren, zal een flink karwei zijn. Om het kort te houden: Ik heb hierbij hulp nodig! Het liefst van iemand in of uit de omgeving van Amsterdam. Dat is beter voor de samenwerking.

VAN DE LEDEN

Van *dr. A. den Otter/Leidschendam* ontvingen wij een bericht over een concert in kasteel Duivenvoorde op 2 november a.s. door Jan Opšitoš en Pavel Steidl. Bij navraag bleek echter dat alle kaarten reeds zijn verkocht.

De berichten over de feestelijkheden van het tienjarig bestaan van de stedenband in Brielle, ontvangen van de *fam. Spoon/Brielle*, zijn verwerkt in de rubriek "Nieuws van de stedenbanden"; bij "Van en over - diversen" het knipsel "Natuur kent geen grenzen". De stukken die *Guido Schöpping/Breda* (bestuurslid) ons zond hebben ook een plaatsje gekregen in de rubriek "Van en over-diversen".

Paul Hufen/Doetichem zond een vooraankondiging van de cultureel Tsjechische week in april 1997; geplaatst bij "Nieuws van de stedenbanden".

In deze rubriek een bijdrage van *S. Kriek/Hilversum* en van *W. van der Spiegel/Voorburg*.

ADRES ONBEKEND

Onder deze titel zond en zendt de KRO een zoekprogramma uit. Vroeger op vrijdag- nu op zondagmorgen. Wanneer het mogelijk was, luisterde ik naar het toentertijd op vrijdag uitgezonden programma.

Op een vrijdag omstreeks de jaarwisseling 1992-1993 was er in dit programma een Tsjech, wonende en verblijvende in Tsjechië, op zoek naar een Hollander. Dit programma had mijn speciale aandacht omdat ik zelf in de jaren 1991 en 1992 een zoekactie had uitgevoerd naar de adressen van een aantal Tsjechen waarmee ik tijdens de oorlog in Berlijn had moeten samenwerken. Deze zoekactie had een verbluffend resultaat (zie Ledenbrief nr. 77 van april 1992).

De Tsjech in het bovenvermelde programma had tijdens de Arbeitseinsatz ook verplicht in Berlijn moeten werken. Hij was daar ziek geworden, opgenomen in een ziekenhuis en daar geruime tijd door een Hollander - medisch student - verpleegd. Naar deze Hollander, waarvan hem de naam was ontschoten, zocht de Tsjech.

Tijdens het programma attendeerde ik de KRO op het secretariaat van de Vereniging ex-Dwangarbeiders in Apeldoorn. Helaas, deze Hollander werd niet gevonden. Ik correspondeerde al met vijf Tsjechen en dacht: "de zesde kan er ook nog wel bij". En via de KRO kreeg ik het adres van de zoekende Tsjech. Sindsdien hebben wij een goed en plezierig schriftelijk contact.

In het afgelopen voorjaar was er in Berlijn een Symposium: "Zwangsarbeit in Deutschland". Fransen, Belgen, Polen, Tsjechen en Hollanders waren daar bij betrokken. Ik zelf zou aan het einde van het Symposium een voordracht houden over "Gottesdienst und Seelsorge Während des Arbeitseinsatzes in Berlin". De organisatoren van dit Symposium verzorgden ook de uitgave van een boek, getiteld "Niederländer und Flamen in Berlin 1940-1945". Ik kocht enkele exemplaren van dit boek en stuurde er één naar bovenvermelde Tsjech. Hij spreekt en schrijft heel goed Duits. Ik kreeg een enthousiaste brief van hem over dit boek. Enige tijd later gevolgd door een tweede brief over dit onderwerp.

In het betreffende boek staat ondermeer een bijdrage van professor dr. C. Rümke. Deze professor, destijds in 1943 medisch student, had geweigerd een loyaliteitsverklaring jegens Duitsland te ondertekenen. Hij was daardoor niet langer in de gelegenheid verder te studeren en werd met heel veel andere studenten verplicht in Duitsland te gaan werken.

Mijn Tsjechische vriend had dit verhaal gelezen en was laaiend enthousiast want dat was de man die hij destijds via de KRO had gezocht.

Hij verzocht mij het adres van deze professor op te sporen. Zo gezegd en zo gedaan en daarmee begon onze zoveelste zoekactie!

In de universiteits-bibliotheek van de Rijksuniversiteit van Leiden vonden mijn vrouw en ik wel de eerste sporen van de professor maar een recent adres was er niet. Uiteindelijk brachten de mensen in Berlijn klaarheid en gaven ons het adres van de gezochte professor.

Naar dit adres heb ik een uitgebreide brief gestuurd met o.a. een fotokopie van de laatste brief van mijn Tsjechische vriend. Vrijdagmiddag ging deze brief op de post en de daaropvolgende zaterdagmiddag belde de professor mij al op, heel verbaasd dat er eertijds al naar hem was gezocht. Maar hij was inderdaad de student die in 1943 in het Berlijnse ziekenhuis tewerk gesteld was. Hij had, zoals ook in de brief van de Tsjech stond, Scharlach (roodvonk) gekregen, dezelfde besmettelijke ziekte waaraan ook de Tsjech leed.

Fantastisch vond professor Rümke het feit dat hij met mensen sprak die evenals hij de verschrikkingen in Berlijn hadden meegemaakt en wil graag contact met de betreffende Tsjech.

Een brief naar deze Tsjech met het adres van professor Rümke is onderweg. Het ADRES is nu niet meer ONBEKEND!

Frappant is het hoe sommige zaken, via een lange omweg, toch tot een verrassende oplossing kunnen leiden, dat dachten alle betrokkenen totdat..... Leest u de brief die prof. Rümke schreef aan de heer Mazalek, de Tsjech die naar zijn Hollandse verpleger zoekt.

"Beste mijnheer Mazalek,

Om direct met het belangrijkste te beginnen: u bent samen met een Hollandse medisch-student in mei 1943 in Berlijn aangekomen. Deze student heeft u verpleegd en is dan zelf ziek geworden, roodvonk. Zoals u aan de heer v.d. Spiegel schreef, u bent door Duitse artsen en ziekenzusters goed behandeld, evenals ook andere buitenlandse patiënten. Ik zou het geweest kunnen zijn. Ook ik kwam midden mei 1943 als medisch-student in Berlijn aan en werd in een roodvonk-afdeling te werk gesteld. Ook ikzelf werd daar ziek opgenomen. Ook voor mij waren de Duitse artsen en zusters - in ieder geval in onze afdeling - vriendelijk.

Maar mijnheer Mazalek, ik was niet in het ziekenhuis Prenzlau, maar in het stedelijk ziekenhuis Buch. Kort gezegd 'Ik was het niet'. Jammer, want ik had heel graag met u gemeenschappelijke herinneringen uitgewisseld. Ik ben blij dat u aan Hollandse medisch-studenten goede herinneringen hebt. Ik had u graag geholpen verder te zoeken. Maar ik weet niet hoe. Ik geloof eigenlijk niet dat we 'uw' medisch-student nog zullen vinden.

Mij heeft uw brief toch iets geleerd. De ellende van de Tweede Wereldoorlog wordt niet vergeten maar het goede dat wij daar toch ook ervaren hebben, blijft precies zo in onze herinnering."

JAZYK Vertalingen

Tsjechisch, Russisch, Pools

TAALCOURSUSSEN

OP MAAT VOOR

BEDRIJF EN PARTICULIER

***VERTALINGEN, REDACTIE
EN CORRECTIE***

J. Steijnstraat 143, 1544 XL Zaandijk

tel. 075-6219870

fax/modem 075-6219870

Wout van der Spiegel, Voorburg, 14/10/'96

Een faun in de namiddag

Negentig minuten lang een beetje terug in Praag, zoals we het kenden uit de jaren van voor de fluwelen revolutie. De in 1983 uitgebrachte Tsjechische film zagen we onlangs als middagvoorstelling in het Hilversumse filmtheater.

Om alvast een beetje in de stemming te komen, namen we de Škoda (ook uit 1983), reden derwaarts en zochten een plaatsje achterin de kino. Uit begroetingen om ons heen bleek dat er heel wat Tsjechen in de zaal aanwezig waren. Altijd leuk natuurlijk voor een VNTS-lid. De film

was voorzien van Engelse ondertiteling en dan merk je toch, dat je dat minder snel leest.... Na ongeveer vijf minuten zorgde een storing voor enig oponthoud, maar toen kwam onze Faun op gang.

Het heette een bitterzoete komedie te zijn en het was duidelijk, dat daarover in Praag anno 1983 anders werd gedacht dan heden daar en elders. Goed, er waren aardige scènes bij, maar echt bloeien deed het verhaal niet. Faun slaagt er maar niet in om tot een duurzame relatie te komen en vliindert van de ene nimf naar de andere, tot hij uitgevlinderd eenzaam achterblijft.

De muziek van o.a. Debussy uiteraard, maakte veel goed evenals de kijkjes die de toeschouwer worden gegund over Praag en de Moldau.

Terug naar 1996 en etenstijd begaven we ons naar een pas geopend eethuis. Ook een soort feest der herkenning. We waanden ons weer in Slowakije jaren 70, zomaar een restaurantje langs de weg. Planken vloer, zoals daar ook hier; natuurlijk ook verschillen: lawaaierig hier, ginds een rustig publiek en geen harde muziek, maar ook geen haute cuisine. Dat zat in "Herenplein" te Hilversum wel goed, al zou het me niet verbaasd hebben als ik Tsjechisch of Slowaaks om me heen gehoord had.

Om met G.J. Dröge te spreken: "het was een merkwáárdige (na)middag".

De oude Rapid bracht ons weer thuis met gemengde gevoelens onzerzijds, een beetje lacherig, maar ook wel voldaan.

S. Kriek

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE

UIT DE KNIPSELMAP

Tsjechië op weg naar het NAVO-lidmaatschap

Uit de in Brussel verschijnende NAVO-kroniek, juli 1996, stuurde de heer P. Krug een artikel van de hand van Jaromír Novotný, directeur-generaal van de Sectie Buitenlandse Betrekkingen van het Ministerie van Defensie van de Tsjechische Republiek. De schrijver constateert dat de euforie, veroorzaakt door de veranderingen in 1989, is vervlogen en heeft plaats gemaakt voor de realiteit van alledag. Warschau Pact en Comecon zijn ontbonden, de vroegere leden daarvan zijn soevereine staten geworden die hun eigen plaatsje onder de zon zoeken. De Tsjechische Republiek wil niet fungeren als doorgeefluik tussen Oost en West. "Wij zijn Europeanen, die onze democratie opbouwen en proberen ons met de rest van Europa te integreren" stelt Novotný, die aangeeft dat dit op militair gebied betekent, dat het Tsjechische leger optimale relaties probeert te ontwikkelen met de strijdkrachten van de buurlanden in de NAVO-landen. Sinds 1994 worden er oefeningen gehouden samen met eenheden uit diverse Westeuropese landen, waaronder Nederland.

Belangrijk was het Partnerschap voor de Vrede-initiatief van Bill Clinton in het kader waarvan de contacten van o.a. Tsjechië met de NAVO op gang zijn gekomen. Novotný noemt dit PvdV een soort rijpheidstest voor potentiële nieuwe NAVO-leden, als Tsjechië. Ook landen die geen lid willen worden of slechts op bepaalde gebieden samenwerking zoeken, vinden hierin een structuur waarbinnen communicatie op militair gebied mogelijk is.

Vervolgens zegt de Tsjechische functionaris dat de deelname aan het PvdV van directe invloed is geweest op de huidige omvorming van de Tsjechische strijdmacht. Normen en praktijken van de NAVO zijn nagevolgd, zodat herstructurering niet nodig meer is als de Tsjechische Republiek straks kan toetreden tot de verdragsorganisatie. Jaromír Novotný gaat dan in op de opzet en organisatie van de Tsjechische strijdkrachten, zoals deze is aangepast aan de NAVO-maatstaven, en op de verbinding tussen verantwoordelijkheid en gezag. Hij benadrukt dat

de strijdkrachten a-politiek zijn en iedere politieke activiteit dan ook is verboden.

In het PvdV ligt sterk de nadruk op samenwerking op het gebied van vredeshandhaving. Tsjechië heeft al een solide achtergrond en ervaring met zowel waarnemersmissies als peacekeeping-operaties, constateert Novotný. Vooral in het voormalig Joegoslavië was en is nog steeds een groot aantal Tsjechische militairen actief.

Positief noemt de schrijver consensus binnen de politiek en in legerkringen over de gevolgde koers en het voornemen zo spoedig mogelijk volwaardig lid van de NAVO te worden.

Verder gaat Jaromír Novotný in op de opleidingsfaciliteiten die door de Tsjechische Republiek beschikbaar worden gesteld, de activiteiten voor samenwerking in de defensie-industrie en de inbreng bij de studies over de uitbreiding van de NAVO met nieuwe leden en de betrekkingen tussen de aan de huidige IFOR-werkzaamheden deelnemende strijdkrachten, waaronder ook Tsjechische van de nieuw opgerichte Snelle Reactiestrijdmacht. Met veel genoegen noemt de schrijver een situatie waarin met Tsjechisch materieel een Brits pantservoertuig wordt losgetrokken, onder luchtdekking van een Amerikaanse helikopter via de Canadese staf, zodat het motto "één missie" echt van toepassing is.

De goede ervaringen in het PvdV en in IFOR brengen Jaromír Novotný tot de conclusie dat het besluit van Praag de weg in te slaan naar het volledig lidmaatschap van de NAVO juist was en dat de realiteit van iedere dag deze mening versterkt. "Bovendien een besluit in de lijn van onze geschiedenis en ons erfgoed. De eerste president, T.G. Masaryk, die een nog steeds zeer gewaardeerd Tsjechisch en Europees politiek figuur is, heeft dit uitstekend verwoord met: "Wij moeten altijd bedenken dat wij een klein land zijn, met een ongunstige geografische positie. Daardoor zijn wij haast verplicht stoutmoediger te handelen, dieper na te denken en succesvoller te zijn dan anderen", zo besluit Novotný zijn artikel in de NAVO-kroniek.

Bankwereld in opspraak

Uit de Volkskrant van 10 augustus jl. het bericht dat voor de negende keer dit jaar een bank failliet is gegaan. De twijfelachtige eer was nu weggelegd voor de Kreditní Banka uit Plzeň, een regionale bank die ten onder is gegaan aan het oninbaar zijn van verstrekte credieten tot een totaal van omgerekend 850 miljoen gulden. Dat had een enorme strop kunnen zijn voor degenen die hun spaargeld aan de bank hadden toevertrouwd. Gelukkig voor hen kunnen ze echter een beroep doen op de grootste aandeelhouder van de bank, de Tsjechische verzekeringsbank, die nog steeds in handen van de staat is. En die staat heeft ook al bij de eerdere

faillissementen van private bankinstellingen het puin mogen opruimen na het uit elkaar klappen van de bouwsels van het vrij ondernemerschap. Maar er is wel enigszins sprake van eigen schuld dikke bult, want na de Fluwelen Revolutie werden vlug ruim zestig banklicenties afgegeven in een poging het land toch maar snel op te stuwten in de vaart van de vrije volkeren, ook op bancaire gebied. Niet alle begiftigden bleken die licentie waard te zijn. Handige lieden leenden, zodra ze zich in het snelle costuum van bankier hadden gehesen, geld bij de staatsbanken dat ze vervolgens aan zichzelf en relaties uitleenden. Geld dat niet altijd verstandig en nuttig werd gebruikt, om het vriendelijk te zeggen. Rentebetalingen en aflossingen waren er veelvuldig niet bij en faillissementen kwamen steeds vaker voor. Tot ook de bank failliet ging omdat niet meer aan de verplichtingen voldaan kon worden.

Pas kort geleden begon de landelijke overheid, samen met de Tsjechische Nationale Bank, tekenen van bezorgdheid te vertonen. Een grootscheepse sanering lijkt absoluut nodig, schrijft

de Volkskrant. Met een chaos in het bankwezen is er ook geen zicht op toelating tot de Europese Unie en er moet ook duidelijkheid komen of en zo ja wanneer de staat zijn meerderheidsbelang in de vijf grootste banken denkt op te geven. Die met zijn vijven wel 80 procent van alle Tsjechische spaargelden beheren.

Ondertussen zijn ook de Tsjechische media zich intensief met de problemen gaan bemoeien. Plotseling wordt de licentiepolitiek geheld. De nieuwe bankiers, ooit bejubeld als moedige initiatiefnemers, worden nu "onzuivere bedoelingen" en "winstbejag" aangewreven. Men ziet bedreiging van het gehele financiële systeem en daarmee van de reputatie van de Tsjechische Republiek als het land van de solide hervormingen. Zeker als het ook bij de grootbanken mis zou lopen en de staat, daarmee de belastingbetalers, voor miljarden zouden moeten inspringen. Felle TV-discussies tussen de minister van financiën, bankpresidenten en politici brachten de moeilijkheden de huiskamers binnen.

In de Prager Zeitung wordt er de laatste weken regelmatig verslag van gedaan. Op 12 september jl. citeert de krant oppositieleider Miloš Zeman van de sociaal democraten, die in een fel betoog de regering onverschilligheid verweet en pittig uit de hoek kwam met: "Een regering die criminelen tolereert wordt zelf een regering van criminelen". Hij eiste een parlementair onderzoek opdat "het vuil niet onder het tapijt wordt geveegd".

Premier Klaus zei zo'n onderzoek "voorlopig" geen goed idee te vinden, maar kondigde wel de oprichting van een ministerieel onderzoeksteam aan. Volgens latere berichten zou er echter al een parlementaire meerderheid zijn voor een eigen onderzoek voor het geval het team niet snel tot resultaten zou komen. President Havel op zijn beurt sprak in het openbaar zijn bezorgdheid uit naar aanleiding van de ondergang van Kreditní Banka, maar waarschuwde er voor de zaak niet tot politiek geschilpunt te maken en opperde buitenlandse deskundigen aan te trekken. Prager Zeitung denkt dat die graag zullen adviseren. Er is immers bij de internationale banken die ook in de Tsjechische Republiek werkzaam zijn, grote onrust. Ook hun imago kan geschaad worden, ook zij kunnen nadeel hebben bij het "omvallen" van collega's en partners.

Maar het enige waar iedereen het zo langzamerhand eens over is, is dat er een nieuwe en nu goede wet moet komen om het bankwezen een behoorlijke structuur te geven.

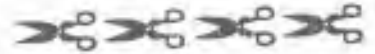
Ondertussen is ook de Prager Zeitung van 19 september in huis gekomen. Met opnieuw nieuws over de bankproblemen. Na een lange nachtelijke vergadering kwam in de vroege morgen van 17 september het bericht dat de regering had besloten de Agrobanka, de vijfde in grootte, onder voorlopig beheer van de nationale bank te stellen. "Uit voorzorg", werd er bij gezegd, maar alom leeft nu de vrees dat er bij deze belangrijke bankinstelling ook iets grondig mis is. Politiek gezien leuk voor Miloš Zeman, die net over complicatie óók bij de grote banken had gesproken. En daarbij

overigens ook de op een na grootste, de Česká Spořitelna, als probleemgeval had genoemd, wat hem inmiddels onder de protesten bedolven heeft doen worden.

De krant weet ook te melden dat het faillissement van Kreditní Banka voor het eerst tot een diepgaand onderzoek door justitie heeft geleid. De eerste resultaten zijn bekend en heeft tot de aanhouding van een zestal mannen geleid. Daaronder twee die via hun beleggingsgroep Motoinvest in Agrobanka een meerderheidsbelang hadden verworven en de oude directie door eigen mensen hadden vervangen. Dadelijk zijn er over Motoinvest de meest wilde verhalen in omloop gekomen. TV-zender Nova meldde contacten met de Italiaanse maffia, het weekblad Respekt signaleerde verbindingen met Liechtenstein en grootschalig witwassen van zwart geld. De officier van justitie sprak meer bescheiden van "onwettige bankhandelingen" waarbij ook de Kreditní Banka betrokken is geweest. De (nog) op vrije voeten zijnde Pavel Tykač, hoogste baas van Motoinvest zag het op een persconferentie anders: "Justitie wilde onder politieke druk vlug opheldering verschaffen en is maar wat gaan roepen". Tykač liet weten dat de echte boosdoeners lieden uit de omgeving van regeringspartij ODA waren. En die zijn nog op vrije voeten, voegde hij er boos aan toe.

Voorlopig lijkt het einde van de affaire nog lang niet in zicht.

Knipsektjes

- Het Haagsche ingenieursbureau Tebodin heeft met de eigenaren van de Tsjechische branchegeenoot Projekta overeenstemming bereikt over de aankoop van 51% van de aandelen met een optie voor een groter belang. Tebodin en Projekta werken al enige tijd op projectbasis samen. Het in 1992 geprivatiseerde Praagse bedrijf heeft 125 medewerkers en is winstgevend. De activiteiten liggen op het gebied van fabrieksbouw, het ontwerpen van waterzuiveringsinstallaties en advieswerk. (Haagsche Courant 4 september 1996)

- President Havel merkte na terugkeer van vakantie dat geld en een aantal voorwerpen uit zijn woning waren verdwenen. Verdacht van de diefstal wordt een 25-jarige politiemann die met de bewaking van Havel's huis belast was en inmiddels geschorst en gearresteerd is. De Haagsche Courant, die dit bericht op 31 augustus jl. bracht, laat nog weten dat de president erg teleurgesteld is over het gebeuren, omdat hij met zijn veiligheidspersoneel altijd de beste ervaringen had.

- Uit Trouw van 8 juli jl. het bericht dat de R.K. kerk nog niet toe is aan een volledige rehabilitatie van de Boheemse hervormer Johannes Hus. Al enige tijd geleden stelde kardinaal Vlk iets dergelijks wel in het vooruitzicht toen hij een herdenking in de Praagse Bethlehemskapel bijwoonde. Maar nu zou onduidelijkheid over de kerkrechtelijke status van een rehabiliterende verklaring de verschijning daarvan (nog) in de weg staan. Een en ander was evenwel geen beletsel voor de deelname van kardinaal Vlk aan de herdenking van de sterfdag van Hus in Husinec op 6 juli (1415-1996). In conservatief-katholieke kringen is die deelname slecht gevallen. Voor hen is Johannes Hus nog steeds een ketter, die de eenheid van de kerk verbrak door zijn radicale pleiten voor kerkhervorming.

- Moeilijker dan met een eerherstel van Johannes Hus heeft kardinaal Vlk het met de in de communistische tijd in het geheim gewijde priesters. Clandestien gewijde priesters die gehuwd waren, werden in de gelegenheid gesteld priester in de Grieks-katholieke kerk te worden. Daar geldt het celibaat-vereiste niet. 'Ahoj' heeft hier eerder over bericht. Nu meldt Trouw op 3 augustus jl. dat uiteindelijk 25 van de 64 in het geheim gewijde gehuwde priesters de overstap gemaakt hebben. Met een deel van de overigen ligt de kardinaal nog in de clinch. Zij willen geen genoegen nemen met een plaats als (gehuwde) diaken, wat een lagere functie is. Met de tien ooit ondergrondse bisschoppen ligt het nog moeilijker. De vier gehuwden onder hen kunnen niet in de Grieks-katholieke kerk terecht, want die kent geen getrouwde bisschoppen. En ze kunnen dus ook alleen nog werkzaam blijven als diaken. De zes ongehuwden zijn niet bevestigd in hun waardigheid van bisschop. Min of meer onder protest werken ze nu als gewoon priester. Kardinaal Vlk wil dit onderwerp daarmee als afgehandeld beschouwen, maar lang niet iedereen is met de uitkomst gelukkig.

- Omstreeks half september hielden in Bratislava acteurs en theatermedewerkers een bijeenkomst, waarop protest werd aangetekend tegen de cultuurpolitiek van minister Hudec. Deze wil wijzigingen aanbrengen in de personele bezetting en werkwijze van een aantal theaterdirecties. Op een daarna gehouden persconferentie zei de algemeen directeur van het Nationale Theater in de Slowaakse hoofdstad dat er verzet nodig is tegen de pogingen van het ministerie om de toneelwereld een "nationaal beginsel" op te dringen. In een verklaring werd benadrukt dat afkondigen van vrijheid beknottende wetgeving niet getolereerd zal worden. Ook werd gepestet tegen de scherpe aanvallen van regeringswoordvoerders op medewerkers van radiostations, waarbij werd gezegd dat de regering de Slowaakse Republiek en haar cultuur tegen onrustzaaiers uit radiokringen zou verdedigen. (Prager Zeitung van 19 september)

- Uit dezelfde krant ook het bericht over een protestdemonstratie van docenten en studenten uit het hoger onderwijs tegen voorgenomen nieuwe wetgeving, die naar hun oordeel de onafhanke-

lijkheid van de onderwijsinstellingen kan inperken, zowel op het gebied van het onderwijs als bij het bestuur en de organisatie. Volgens de verslaggever ging het er bij de actie soms emotioneel aan toe. Voor velen was het feit dat men minder dan zeven jaar na november 1989 al weer "op de barricaden" dreigt te moeten onverteerbaar en bijna niet te geloven.

Rechtuit, eerste links..

- Op 19 september heeft de Prager Zeitung ook een verhaal over de reclameplakkers van Praag. Elke maand worden er gemiddeld 25000 affiches op schuttingen, pilaren, blinde muren en etalageruiten van lege winkels geplakt. Meestal zonder vergunning. Dat is geen misdrijf, maar wel een overtreding van de openbare orde en in principe staat er een boete van maximaal duizend kronen op. Die niet te vaak daadwerkelijk geïnd wordt. In de stad zijn dagelijks wel vijftig plakkers actief. Sommigen krijgen tot vier kronen per plakkaat. Dat hun werk soms binnen tien minuten door een andere plakker onzichtbaar is gemaakt, deert hen weinig. Het is vooral de concertmarkt die verantwoordelijk is voor de lawine van posters en affiches. Drie tot zesduizend stuks voor een doorsnee uitvoering is gebruikelijk. Voor Michael Jackson en Tina Turner waren het er nog veel meer. Geleidelijk aan zijn er in Praag twee kleefclans ontstaan. De impressario's verdelen hun opdrachten netjes tussen die twee en blijven zo buiten de "posteroorlogjes".

- In het septembernummer van 'Ahoj' was een knipselje over kanovaarder Lukáš Pollert, die zijn zilveren olympische medaille ten bate van een goed doel had verkocht. Dat doel is nu bekend; het werd de Praagse instelling voor hulp aan verslaafden Drop-In. In het blad Respekt onthulde de sportman waarom. Hij had zich geërgerd aan het optreden van een zekere Pavel Severa, die als woordvoerder van de christendemocratische parlementsfractie al maandenlang inhakte op instellingen als Drop-In, die zich inzetten voor het verstrekken van methadon als vervanging van heroïne, wat Drop-In veel donateurs heeft gekost. Pavel Severa moet overigens binnenkort voor de rechter verschijnen. In 1994 heeft hij een bombastische postercampagne gevoerd tegen druggebruik. De ontwerpers van de, nog al controversiële, platen heeft hij echter nooit betaald voor hun inspanningen en die hebben nu een gerechtelijke vordering ingesteld. Zo meldde de Prager Zeitung van 12 september.

Jan van Gastel.

Berichten uit de e-mail CAROLINA

Tsjechië

- Zieleniec: Tsjechië waarschijnlijk in 1999 lid van NATO.
Tijdens zijn toespraak op de 51ste plenaire vergadering (30 september) van de VN in New York, zei de Tsjechische Minister van Buitenlandse Zaken Josef Zieleniec dat de Tsjechische Republiek in April 1999, tijdens de viering van het 50-jarige bestaan van de NATO, waarschijnlijk tot de NATO zal toetreden. Dit tijdstip wordt, volgens Zieleniec, door een aantal NATO-leiders realistisch gevonden. Zieleniec benadrukte tevens dat de deelname van Tsjechië aan de NATO alleen door leden van de alliantie beslist moet worden, Rusland mag geen invloed hebben op de toelating van nieuwe leden. (zie ook het artikel hiervoor, bij 'Uit de Knipselmap')

- Parlementaire commissie voor onderzoek naar de ondergang van de banken.
Op 1 oktober, tijdens haar eerste bijeenkomst na de zomervakantie heeft het parlement besloten

om een parlementaire commissie in te stellen voor een onderzoek naar de ondergang van de Kreditní Banka in Plzeň. De commissie bestaat uit 12 leden: 4 van de regerende Democratische Burgerpartij ODS, 4 van de oppositionele Sociaal Democraten en van de vier andere partijen elk een.

Volgens de pers leverde het vijf uren durende debat heel wat verwijten op en weinig constructieve voorstellen. De Sociaal Democraten stellen de regering verantwoordelijk voor de ondergang van een aantal banken, zij stellen geen vertrouwen in financiële instellingen die deels eigendom zijn van de staat.

Volgens Minister President Václav Klaus is de ondergang van de banken te wijten aan slechte organisatieschema's, menselijke fouten en door fraude. Klaus denkt dat de Tsjechische Nationale Bank te gemakkelijk vergunningen heeft afgegeven en dat de controle niet goed is uitgevoerd.

(zie ook het artikel hiervoor, bij 'Uit de Knipselmap')

- Kandidaten voor de Senaat afgewezen.

Van de ca. 600 aanmeldingen, heeft het Centrale Verkiezingsbureau meer dan 80 kandidaten afgewezen. Elke kandidaat moet door een lijst van minstens 1.000 kiezers in zijn/haar district ondersteund worden. De meest voorkomende fouten op de lijsten zijn verkeerde of onvolledige gegevens van de kiezers. Onder de afgewezen kandidaten bevinden zich namen zoals Petr Pithart, voormalig Tsjechisch Minister President, de ambassadeur in Duitsland Jiří Grusa en Richard Falbr, hoofd van de grootste vakbond. Falbr is de meest populaire kandidaat voor een zetel in de Senaat.

Alleen het Hogere Gerechtshof kan de beslissing ongedaan maken. De kandidaten moeten binnen 24 uur na bekendmaking van de afwijzing bezwaar aantekenen en het Gerechtshof heeft drie dagen tijd om een uitspraak hierover te doen.

- Weinig interesse in de Senaatsverkiezing.

Uit een publiek onderzoek blijkt dat slechts 55 percent van de kiezers zal gaan stemmen voor verkiezing van de Senaat. De meeste kiezers zijn niet geïnteresseerd in de Senaat en zijn hierover slecht geïnformeerd. Het onderzoek wees tevens uit dat 43 percent vindt dat een Senaat nuttig is. Rechtse kiezers hebben meer belangstelling voor de Senaat dan linkse kiezers.

- Nieuw 2.000 kronen bankbiljet.

Op 1 oktober wordt een nieuw bankbiljet van 2.000 Tsjechische kronen in omloop gebracht.

Hiermee is de huidige serie van 20, 50, 100, 200, 500, 1.000 en 5.000 kronen compleet.

De voorkant van het nieuwe bankbiljet wordt opgesierd door het portret van Ema Destinnová (1878-1930), een beroemde Tsjechische operazangeres die excelleerde in opera's van Puccini, Wagner en Smetana. Zij was erlid van het Nationaal Theater. Op de achterkant hoofden van Musen, de zanggodinnen.

Het biljet is olijfgroen, de figuren zijn paars. Het biljet is ontworpen door Oldřich Kulháněk, het grafisch werk is van Miloš Ondráček. Met het nieuwe biljet hoopt de nationale bank de kosten voor het in omloop houden van bankbiljetten te verlagen.

- Particuliere acteerscholen.

Tot voor kort kon men alleen een opleiding tot acteur volgen aan een openbare acteerschool op hoger beroepsniveau, of op universitair niveau aan de Theater Akademie voor Muzikale Kunsten in Praag of de openbare Janáček Akademie voor Muzikale Kunsten in Brno. Sinds kort echter, zijn drie particuliere acteerscholen in Moravië en een in Praag, die al zo'n twee jaar bestaat.

Directeur van deze laatste school is de theaterjournalist en historica Věra Kmočová. Zij geeft leiding aan een groep docenten, onder wie een aantal bekende namen uit de Tsjechische theater en filmwereld: de acteurs Petr Kostka, Libuše Švormová, Eliška Belzerová, Oldřich Verner en de theaterdirecteur Pavel Krobot.

De ongeveer 60 studenten houden zich tijdens hun driejarige studie niet alleen met acteerlessen bezig, maar ook met spreken in het openbaar en voor radiouitzendingen. De toelatingstest bestaat onder andere uit een psychologische en talenttest. Naast de gebruikelijke acteervakken, theatergeschiedenis en esthetica, leren zij ook hoe om te gaan met de microfoon en een correct taalgebruik. Het lesgeld bedraagt 23.000 kronen per jaar (het gemiddelde inkomen in Tsjechië was in 1995 8.400 per maand).

- Na het verlies van Zweden en Finland, verloor het Tsjechisch ijshockey team ook van Duitsland. Hierdoor zijn de Tsjechen, de wereldkampioen van 1996, al in de voorronden voor de wedstrijd om de wereldbeker uitgeschakeld.

Slowakije

- Klaus en Mečiar treffen elkaar op de CEFTA bijeenkomst.
Václav Klaus en Vladimír Mečiar hebben tijdens de CEFTA (Midden-Europese Vrijhandels-akkoord)-bijeenkomst in Jasna in Slowakije vorige maand verklaard belang te hechten in het handhaven van een douane-unie en het intensiveren van de onderlinge relaties.
Mečiar vindt dat de Tsjechische pers een anti-Slowaakse houding heeft. Klaus verwierp de klacht met de mededeling dat de Tsjechische regering geen invloed kan uitoefenen op het recht van een vrije pers.
- Situatie bij het Slowaaks Nationaal Theater verslechterd.
Ondanks protesten van de acteurs, wordt op 8 oktober Dušan Jamrich, de huidige directeur van het Nationaal Theater, vervangen door Miroslav Fischer, directeur van de Opera.
Op 2 oktober hebben de acteurs van het theater een petitie ondertekend genaamd 'Red de Kultuur'. In deze petitie wordt het aftreden geëist van de Minister van Cultuur Ivan Hudec, die opdracht heeft gegeven voor de wisseling. Fischer is een voorstander van een reformatie, waarbij de cultuur gezuiverd wordt van alle niet-Slowaakse elementen. De meeste acteurs ergeren zich hieraan en velen, o.a. Marian Labuda, Michal Dočolomanský en Emilia Vašaryová, hebben reeds verklaard niet met de nieuwe directeur te zullen meewerken. Desondanks verklaarde Fischer dat hij, na een ontmoeting met de acteurs, een goede indruk had overgehouden.
De genoemde petitie is slechts een van de vele protesten, die alle het aftreden van Hudec eisen. Artiesten, schrijvers en musici protesteren tegen de onprofessionele werkwijze van Hudec. Acteurs van het Praags Nationaal Theater hebben de protesten van hun collega's ondersteund, maar een recent voorstel in het parlement voor het afzetten van Hudec heeft het niet gehaald.
- Verzoek voor het verwijderen van ministers.
Politici van de oppositie hebben een verzoek ingediend om twee ministers te verwijderen. Eva Slavkovská, Minister van Onderwijs, vanwege haar poging om de Hongaarse taal op scholen voor minderheden te verbieden en Peter Baco, Minister van Landbouw, vanwege zijn dubieuze optreden bij de distributie van de maïsvoorraad van de staat.

Johannes Sugito

Opm. Het komt voor dat dezelfde onderwerpen gelijktijdig in Knipselmap en de E-mail Carolina staan. Jan van Gastel stelt de Knipselmap samen uit eigen en ingezonden knipsels. De ingezonden knipsels zijn soms een paar weken oud. Via E-mail Carolina, die elke week via Internet binnen komt, is er vaak aanvullend nieuws van zeer recente datum. Dat willen wij u niet onthouden. (Redactie)

Carpooling

Carpooling

Carpooling

Gaat u naar Tsjechië of Slowakije en bent u bereid iemand mee te nemen? Of bent u op zoek naar iemand met een vervoermiddel die naar Tsjechië of Slowakije gaat?

Neem dan contact op met ons lid de heer H. Truin; hij heeft op zich genomen de gegadigden tot elkaar te brengen. De heer Truin is dagelijks telefonisch bereikbaar onder telefoon nr. 020-692 5770

TSJECHISCHE PORTRETTE (XXX)

Tsjechische sprookjes, sagen en legenden

De Slavische literatuur kent een rijke erfenis aan sprookjes. Zo heeft de Russische folklorist Aleksandr Afanasjev (1826-1871) niet minder dan 600 Russische volkssprookjes gepubliceerd die ten dele ook in het Nederlands zijn vertaald. Misschien zijn Tsjechische sprookjes bij ons minder bekend. Daarom was het een goede gedachte van uitgeverij Elmar (Rijswijk) geweest een bundel van 16 Tsjechische sprookjes uit te geven, verzameld in een smaakvol, kleurig bandje (prijs slechts f 12,50).

De dichte bossen van Bohemen vormden een ideale achtergrond voor verhalen over elfen, feeën, heksen en dergelijke bovennatuurlijke wezens. Maar ook andere figuren, representanten van het feodale Bohemen, zoals ridders, graven en hertogen ontbreken in deze oudste literatuur niet.

Tijdens de Romantiek beleefde het sprookje een ongekende opbloei, ook al was hier vaak sprake van zgn. "cultuursprookjes", poëtische verhalen, waarin veelal een irreële droomsfeer overheerste. Bekend werden de sprookjes van de Gebroeders Grimm en later van Andersen.

De Tsjechische sprookjes zijn pregnant, vaak moralistisch en hebben, afhankelijk van de streek waar zij zijn ontstaan (bosgebied, bergen), een eigen couleur locale. De oude sprookjes en liederen die vaak kernachtige spreekwoorden bevatten, werden door F.L. Čelakovský (1799-1852) verzameld onder de titel "Ohlas písní českých" (Echo der Tsjechische liederen) nadat hij reeds eerder Russische liederen en sprookjes had verzameld in zijn "Ohlas písní ruských".

Zijn leermeesters op het gebied van sprookjes en volkspoëzie waren de Duitsers Herder en Goethe. Zijn epigrammen "Kvíti" (Bloemen) verraden de invloed van Lessing. Hoewel Duitse invloeden vaak aanwezig zijn, verloochent het oorspronkelijk Tsjechische karakter van veel verhalen zich niet.

Een groot verzamelaar van volkspoëzie en spreekwoorden was de archivaris van Praag, Karel Jaromír Erben (1811-1870), die beroemd werd door zijn "Kytice z pověstí národních" (Bloemlezing uit volkssagen), een meesterwerk der Tsjechische Romantiek.

Uit het werk van genoemde Tsjechische schrijvers moge voldoende blijken, dat - zoals velen nog steeds menen! - sprookjes en sagen beslist niet alleen kinderlectuur vormen.

Bekender nog dan Erben is Božena Němcová (1820-1862), de befaamde schrijfster van "Babička" (de grootmoeder) ¹⁾, een geïdealiseerd beeld van het leven op het Tsjechische platteland met een sterk pleidooi voor

*Titelblad van Čelakovský's
"Ohlas písní ruských".
Tekening van M. Aleš.*

Fr. Lad. Čelakovský

sociale gerechtigheid. In de verschillende streken, waar zij vertoefde, verzamelde zij oude volksverhalen, sprookjes en sagen.

Een apart genre vormen de sagen, verhalen met een historische kern waarin bekende figuren optreden zoals Alexander de Grote, Karel de Grote, Frederik Barbarossa, Koning Arthur en in Tsjechië bijv. Libuše, aan wie Smetana zijn beroemde opera wijdde.

Van uitgeverij Elmar kreeg ik toestemming uit de genoemde bundel "Tsjechische sprookjes" twee verhalen over te nemen. Ik koos het bekende verhaal van vorstin Libuše, die door de adel en het volk gedwongen werd een echtgenoot te kiezen omdat zij niet langer door een vrouw geregeerd wilden worden. Hieronder volgt de poëtische tekst waarvan uiteraard verschillende versies bestaan.

Peter Krug

1.) Zie 'Ahoj' 107 van april 1995

Libuše

Libuše's eigen voorkeur gaat uit naar een jonge schutter Přemysl, niet naar ridder Vladimír, die ook naar haar hand dingt. Verstandig als ze was, hield ze zich dan maar voor, wat een waagstuk ze zich daarmee op de hals haalde en hoeveel afgunst en narigheid ermee gepaard zouden gaan. De adel zou tegen haar zijn en het volk opruien. Daarom verborg ze die hartewens zorgvuldig voor bespieders.

Toen de derde dag aanbrak sprak ze zichzelf moed in en kleepte zich in een witte japon, die veel van een bruidsjurk weg had en zette een krans op haar hoofd. Ze besteeg statig en vol waardigheid de troon, gevolgd door haar jonkvrouwen. De ridders luisterden gespannen om uit haar mooie mond te horen wie de begunstigde zou zijn....

"Edellieden", sprak ze de verzamelde menigte toe, "nog ligt uw lot in de toekomst verborgen, nog bent u vrij als paarden in de weide, voordat hun slanke rug door een zadel wordt gedrukt. Nog eenmaal kunt u bij uzelf te rade gaan of uw wens, door een hertog te worden geregeerd al dan niet is bekoeld." Ze

zweeg een ogenblik om alles goed tot de mensen te laten doordringen. Het drukke gefluister en de gebarentaal lieten haar echter niet lang in onzekerheid. Eén van de oudsten stond op en deelde haar mee, dat het volk bij zijn besluit was gebleven.

"Welnu dan", vervolgde Libuše, "het zij zo... ik kan voor de gevolgen niet instaan. Het volk wil dat Bohemen door een wijs en verstandig vorst geregeerd zal worden? Kies dan twaalf afgevaardigden. Laten zij die vorst gaan zoeken en hem naar de troon geleiden. Mijn lievelingspaard zal met u meegaan. Onbereden en vrij zal het voor u uitdraven en het teken is het volgende: een man die zijn maaltijd van een ijzeren tafel nuttigt onder de blote hemel, in de schaduw van een boom. Dié man zal u tot vorst zijn. Hij zal het zijn die u zoekt. Hem zult u huldigen en in purper kleden. Mijn paard zal hem bij mij brengen en vanaf dat ogenblik zal hij de troon met mij delen."

Iedereen was verbaasd over de voorspellende kracht die uit haar woorden sprak. Het werkte als een orakel op de gemoederen. De twaalf ridders werden uitgekozen en volgden het paard dat al prachtig opgetuigd klaar stond. De stoet zette zich in beweging onder vreugdekreten van de toegestroomde mensen. Het witte paard draafde vooruit en rende zo hard, dat de andere paarden het met moeite konden bijhouden.

Hoewel het witte ros helemaal aan zichzelf scheen te zijn overgelaten, had het dier wel degelijk een bepaald doel voor ogen. Het was of een onzichtbare hand het leidde en de teugels vastberaden hield. Libuše had het dier zo laten africhten, dat het links noch rechts keek en regelrecht op zijn doel afging. Haar liefste wensen moesten en zouden vervuld worden en ze wachtte met groeiend ongeduld...

De afgezanten vinden Premysl achter de ploeg

De ruiters hadden het intussen zwaar te verduren. Ze hadden al vele mijlen door dalen en over bergen afgelegd en hun magen knorden opstandig. Ze dachten maar steeds aan de tafel waaraan ze hun heer en gebieder zouden aantreffen en wisselden veel van gedachten over dat onderwerp. Eén van de ridders zei tegen degene die naast hem reed: "Ik denk dat de hertogin ons voor de mal houdt. Heeft iemand in Bohemen ooit gehoord van een man die van een ijzeren tafel eet? Onze drijfjacht zal op niets uitlopen. Iedereen zal ons uitlachen als we thuiskomen."

Maar een ander die verstandiger was, dacht dat de tafel wel eens een symbolische betekenis kon hebben. Misschien zouden ze een dwalende ridder zien die onder een boom zijn maal vanaf een wapenschild at.

De schimmel was hun intussen een flink eind vooruit gegaan en draafde opeens dwars door een vers geploegd land. Tot hun verbazing bleef hij vlak voor een ploeger staan. De boer zat op een omgevallen ploeg onder een perenboom zijn roggebrood te eten en voor hem lag een ijzeren ploegschaar.

Het mooie paard scheen bij de boer in de smaak te vallen, hij liet het dier tenmiste uit de hand eten. De stoet ridders was volkomen van zijn stuk gebracht. Toch twijfelde geen van de edelen eraan of ze hadden hier de desbetreffende man gevonden. Ze naderden hem eerbiedig en de oudste nam het woord: "De hertogin van Bohemen heeft ons naar u toegestuurd. Zij laat u vragen of u haar wilt bezoeken. Het lot heeft gewild dat u uw ploeg tegen een troon zult verwisselen. De hertogin heeft u tot echtgenoot en koning van Bohemen gekozen."

De jonge boer had het gevoel dat men hem wilde beetnemen. Hij vond het vooral onaangenaam omdat hij dacht dat nu zijn hartsgeheim bekend geworden was. Hij wilde niet dat daarmee gespot werd en antwoordde smalend: "Hm, het staat nog te bezien of uw hele hertogdom meer waard is dan deze ploeg. Een vorst kan warempel niet beter eten, smakelijker drinken en rustiger slapen dan een boer. Loont het de moeite deze vruchtbare akker voor het Boheemse Rijk en deze zweep voor een scepter te verruilen? Je hebt geen schep zout nodig om een maaltijd lekker te maken, een klein beetje is voldoende."

De ridders keken elkaar verbaasd aan tot één van de mannen er een antwoord op wist te geven: "De blinde mol zoekt onder de grond naar wormen, omdat zijn lichtschuwe ogen het daglicht niet kunnen verdragen. De kreeft kruipt in de modder van meren en moerassen en woont het liefst tussen waterplanten en bloemwortels, want vinnen om te zwemmen heeft hij niet. De haan in het kippenhok durft niet op zijn vleugels te vertrouwen als hij over een schutting wil vliegen. Maar jij hebt voeten om te lopen en ogen om te zien. Daarom hoef je toch niet als een mol in de grond te wroeten. Je kan het daglicht frank en vrij tegemoet treden of in gedachten tot in de wolken vliegen. Hoe kun jij beoordelen of het Boheemse Rijk al dan niet waard is om voor een ploeg te worden ingeruild?"

Deze ernstige woorden deden het wantrouwen van de landbouwer Přemysl verdwijnen. Maar de purperen mantel en de gouden scepter richtten nog meer uit. Er doortintelde hem opeens een groot gevoel van blijdschap. Zou Libuše zijn afhankelijkheid willen belonen op een manier waarvan hij nooit had durven dromen? Nu herinnerde hij zich ook weer, dat hem de manier van voorspellen zou worden geopenbaard. Zo ooit, dan was nu de tijd gekomen om daarvan gebruik te maken!

Přemysl pakte vlug zijn hazelnoottak, zette die diep in de grond of hij een boom wilde planten en kijk! de stok kreeg knoppen. Er kwamen bladeren aan en takken en al gauw stond het hele boompje in volle bloei. Twee van de takken verschrompelden, de derde groeide des te krachtiger op en de vruchten rijpten al...

Toen daalde de gave van de waarzegging op de eenvoudige boer neer. Hij sprak ontroerd: "Afgezanten van vorstin Libuše, luister naar mij, Přemysl, zoon van Manatha de ridder! Ik voorspel u de toekomst: De grenzen van uw rijk zullen in het bezit van uw buurman komen. Uw nakomelingen zullen hem trouw moeten beloven. Ziet u die drie takken? Ze beloven uw koningin drie zoenen. Twee ervan zullen jong sterven, de andere zal troonopvolger zijn."

'Voorjaar' - houtsnede Han Krug

De ridders stonden stom van verbazing. Ze staarden hem aan of hij een godheid was. Hij keerde zich echter om en liep naar zijn helpers de witte stieren, spande die van de ploeg en gaf hen de vrijheid terug. De dieren sprongen vrolijk over het mollige grastapijt en werden zienderogen kleiner tot ze ten slotte als een lichte nevel in de lucht oplosten en voor de ogen van de toeschouwers verdwenen.

Přemysl trok rustig zijn klompen uit en stapte naar de beek om zich te wassen. Daarna werden hem de prachtige kleren plechtig omgehangen. Hij liet zich een zwaard omgorden, gouden sporen aan de laarzen bevestigen en besteedde het paard dat gedwee naar hem luisterde.

Vlak voor het vertrek bood hij de edelen zijn klompen als aandenken aan met het gebod ze goed voor het nageslacht te bewaren als herinnering aan het feit dat de eenvoudigste man uit Bohemen tot de hoogste waardigheid was opgeklommen en ze als symbool in ere te houden. Vandaar het oude volksgebruik, dat de koning van Bohemen op zijn kroningsfeest een paar klompen wordt getoond. Die gewoonte is in stand gehouden tot de dood van de laatste afstammeling...

De hazelnoottak groeide voorspoedig. Ieder jaar op nieuw droeg hij vrucht en spreidde zijn wortels wijd uit. Zijn jonge spruiten maakten dat de hele akker op het laatst in een notenbos veranderde. Voor de dorpelingen was dit een aardig voordeeltje. De nieuwe vorst had bepaald dat er in plaats van een belasting in geld, voortaan door ieder een mand hazelnoten aan zijn paleis moet worden afgeleverd en die verordening is, naar overlevering, lang van kracht gebleven.

Het witte paard dat de bruidegom naar zijn wachtende bruid zou brengen joeg sneller dan de wind. Maar toch liet Přemysl het dier af en toe de sporen voelen. Het ging hem nog te langzaam, zo verlangde hij naar zijn Libuše! Haar lieve gezichtje had hem in al die jaren onafgebroken voor de geest gezwefd en de zon ging al onder toen hij Vyšehrad zegevierend binnentrok. Op dat moment kwam Libuše uit de boomgaard met een mandje rijpe pruimen. Gevolgd door haar jonkvrouwen liep ze hem tegemoet en ieders ogen waren op de jongeman gericht.

Goed beschouwd was er niet veel meer te zien dan een jonge, slanke man, een gewone jongeman, meer niet. Het ging hun verstand te boven, dat hij nu juist was uitverkoren en het was Vladimír en Mizisla duidelijk aan te zien, dat zij hun rechten niet zo maar zouden opgeven.

Libuše was eerst van plan geweest iedereen uit te leggen, dat jonker Přemysl weliswaar geen adelsbrieven bezat, maar daarentegen wijsheid. En toen na afloop van de feestelijke maaltijd de beker vrolijk rond ging, stelde zij voor elkaar raadseltjes op te geven. Voor haar zou het geen probleem zijn ze op te lossen. Het was haar beurt er eentje op te geven en ze riep de drie ridders bij zich.

"Het raadsel dat ik u opgeef zal uitwijzen wie van jullie drieën de wijste is. Uit dit mandje pruimen zal de beslissing komen. Eén van jullie krijgt de helft en nog een pruim bovendien. De ander weer eens de helft en nog eentje en de derde weer eens de helft en drie pruimen. Als de mand dan leeg is, hoeveel waren er dan in?"

De onstuimige ridder Mizisla keek in de korf en had niet zo goed op de vraag zelf gelet. "Wat ik met mijn zwaard kan oplossen durf ik wel aan, schone vorstin, maar uw raadseltjes zijn mij te moeilijk. Ik zal maar op goed geluk een gooi doen: ik denk dat er een gros in het mandje ligt."

"Dat is dan fout geraden, edele ridder!" zei Libuše.

Vladimír had langer de tijd om na te denken en noemde het getal vijfenveertig. De jonkvrouw antwoordde: "Ook uw getal is niet juist."

Přemysl kwam naar voren. Het had hem weinig moeite gekost het raadseltje te verklaren. "Schone vorstin", begon hij, "wie uw grote wijsheid wil volgen, waagt het een adelaar in de wolken te achtervolgen. Maar toch wil ik trachten uw gedachtengang te peilen. Zijn het geen dertig pruimen?"

Houtsneede Han Krug

Ze keek hem vriendelijk aan. "Er is je een licht opgegaan. Jij hebt het geraden." Daarna opende ze de mand en telde vijftien pruimen in de hoed van Vladimír en nog eentje. Er bleven er nog viertien over en daarvan gaf ze Mizisla er zeven en een. Nu lagen er nog zes in het korfje en die gaf ze aan Přemysl met de drie overige. De mand was leeg... Ze schonk de mand aan de ridders die haar hand niet hadden kunnen verwerven en daarom zegt men nu nog in Duitsland wanneer een minnaar is afgewezen: "Hij heeft de korf gekregen."

Alles was voor de bruiloft en de kroning voorbereid en de plechtigheden vonden met grote pracht en praal plaats. Het Boheemse volk had nu een hertog en Libuše een echtgenoot naar haar zin. De vorst was al gauw een van de machtigste edelen van Europa en het Boheemse hof beleefde die dagen zijn luisterrijkste tijd.

Vanaf die belangrijke jaren vestigden zich zoveel mensen in de residentie, dat het er al benauwend vol werd. Libuše beval dat er een nieuwe stad gebouwd zou worden op de plek waar een man tanden op de verstandigste manier gebruikte en alweer gingen er ridders op weg. Ze stuitten op een houthakker die een boomtak in twee stukken zaagde

en dit was volgens hun mening wat hun vorstin had bedoeld. Op hun vraag, wat hij van het hout dacht te maken, zei de man: "Práh." Wat in het Boheems wil zeggen: drempel. Libuše noemde daarom de plaats: Praha of Praag, de mooiste stad aan de Moldau.

Zij werd moeder van drie prinsjes. Twee stierven jong, maar de derde groeide gezond en voorspoedig op. Zijn nakomelingen regeerden nog honderden jaren over Bohemen....

(uit: "Tsjechische sprookjes" - Uitg. Elmar, Rijswijk)

Nawoord

Het visioen van Libuše

Zoals ik reeds opmerkte, bestaan er verschillende versies van de legende over Tsjechië's eerste vorstin. Een belangrijk

voorval in haar leven bleef in bovenstaand verhaal onvermeld, nl. het visioen van Libuše, zoals mevr. Van der Burg terecht opmerkte. Kort na de bruiloft van het vorstenpaar bevond Libuše zich met haar echtgenoot en gevolg op de hoge muren van een kasteel. Daar raakte Libuše in vervoering, wees naar de overzijde van de Moldau (Vltava) en profeteerde: "...Voor mijn ogen verrijst aan weerszijden van de Moldau een stad met kastelen en torens. Zij draagt een koningskroon. Haar roem zal tot de sterren reiken...." Zij liet een hoge burcht bouwen (Hradčany) en daaromheen verrees Praag op de plaats van het reeds eerder gebouwde Vyšehrad (letterlijk: "hoge burcht").

Gezicht op Praag. Prent uit 1496

Peter Krug

Cok Oostveen verzamelt voor de V.N.T.S. allerlei informatie op het gebied van reizen, vervoer, vakantiewoningen e.d. Een en ander staat ter beschikking van V.N.T.S.-leden. Hebt u op dit gebied nuttige informatie voor de V.N.T.S., laat het Cok dan weten. Zijn adres is: Masdagstraat 23-I, 1073 HJ Amsterdam. Tel. 020-6628546.

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE - DIVERSEN

De natuur kent geen grenzen

Onder deze titel stond er een artikel in het blad "Grüss Gott" van de Evangelisch-Lutherse Kerk in Bayern. De redactie kreeg het toegestuurd van ons lid Geertje Spoon uit Brielle.

Het gaat over het groene dak van Europa: het grensgebied tussen Duitsland en Tsjechië. Aan de Duitse kant heet het Bayerische Wald; aan de Tsjechische kant Šumava (Boheemse Woud). Een paar gebieden aldaar zijn sinds enige tientallen jaren onbeïnvloed door mensen. Aan de Duitse kant is er sinds 1970 het Nationale Park "Beierse Woud" van 130 km² dat zich tussen de bergen Rachel (1453 m) en Lusen (1373 m) uitstrekt.

Aan de Tsjechische kant vormde tot voor kort het ijzeren gordijn een wat vreemde vorm van natuurbescherming: vstup zakázán. Voor alle (zoog)dieren toegankelijk behalve de homo sapiens (red). In 1991 werd het ook aan de Tsjechische kant tot beschermd natuurgebied verklaard. Het Nationale Park heet hier Šumava en omvat 700 km².

Als in een sprookje zien deze oerbossen eruit. Er zijn tenminste drie volwassen mensen voor nodig om deze hoge bomen te kunnen omarmen. Dit machtige bosgebied is ongeveer 1000 km² groot en daarmee het grootste in Midden-Europa.

Onder het motto "natuur kent geen grenzen" is er nu begonnen met de openstelling van de beide nationale parken voor toeristen. Dit is mede vergemakkelijkt doordat er ook steeds meer grensovergangen bij gekomen zijn, zodat het gebied nu nog toegankelijker is geworden.

Bovendien zijn er ook meer grensoverschrijdende wandelwegen geopend, hetgeen het gebied uiteraard nog eenvoudiger begaanbaar maakt. (Zie ook het artikel van Guido Schöpping in deze rubriek).

Zo loont het vanuit de Beierse dorpen Grafenau en Freyung de historische "Goldenen Steig" van de Salzaumer te volgen, waarvan de loop ongeveer bij Finsterau/Bucina nog duidelijk in het woud is te herkennen. Vroeger werd hieruit het zout, het "witte goud" van Beieren naar Bohemen gevoerd.

(noot van de redactie: Tijdens de culturele VNTS-reis in 1992 hebben wij een wandeling gemaakt in dit oerbos. In het blad Reizen uit 1994 stond ook een artikel over dit gebied.)

Jan Vrijhof/HGB

TOERISTISCHE ERVARINGEN

Het restaurant van de Velký Ostrý

Bovenop de kale rotspunt van de Velký Ostrý ligt een restaurant, precies op de grens van Tsjechië en Duitsland. De Velký Ostrý (of Grosse Osse in het Duits) is één van die hoge toppen van het Šumava-gebergte in het zuiden van Tsjechië. In vroeger tijden deed deze plek dienst als ontmoetingsplek voor grenswachters, immers toen was dit voor de gewone burger verboden gebied. Er werd mij verteld dat je van daaruit een geweldig uitzicht hebt. Maar er loopt alleen een smal voetpadje naar toe. Genoeg uitdaging voor ons als fietser om de Velký Ostrý eens aan te doen.

Helemaal vreemd kijkt men van de mountainbiker niet meer op, nu ook in Tsjechië het fenomeen mountainbike ruimschoots is doorgedrongen. Uiteraard blijft het altijd goed opletten en vooral de regel: "de voetganger heeft altijd voorrang" in acht nemen. Langs het Čertovo en Černé jezero (Duivelsmeer en Zwarte meer) loopt een bijzonder fraai pad. De beide meertjes, die uit de ijstijd zijn ontstaan en één van de weinige natuurlijke meren in het Šumava-gebergte zijn, worden door een hoge bergrug van elkaar gescheiden. Nadat we vanuit het dal van het Čertovo jezero zijn geklommen loopt de weg even horizontaal tot aan Stateček. Maar dan begint de beklimming meteen goed. Ondanks de goede conditie en ervaring in ruig terrein moeten we uiteindelijk toch het laatste stuk te voet afleggen. Zelfs dat is niet genoeg, want de allerlaatste meters moet de fiets op de schouder. Je krijgt dan wel waar voor je geld: het uitzicht is waarachtig formidabel, zowel naar Tsjechische als naar Duitse zijde. Ondanks de grote hitte in het dal is het bovenop de top fris vanwege de wind die op deze kale punt vrij spel heeft.

Schijnbaar ligt het restaurant op Duitse zijde, want de maaltijden zijn in Marken geprijsd. Ook voor Duitse begrippen is het hier tamelijk duur. Nu werd gezegd dat de eigenaar van dit restaurant zijn spullen te voet naar boven brengt, maar eerlijk gezegd kan ik dat niet geloven, vooral omdat ook de weg vanuit Duitse zijde over een rotsig pad loopt. Ik loop om het restaurant om te kijken of er toch niet ergens een kabelbaantje loopt, maar ik kan er geen ontdekken.

Na de maaltijd beginnen we aan de afdaling aan de Duitse zijde, die minstens zo zwaar is als aan de Tsjechische zijde. Pas na een vermoeiend stuk over rotsblokken, kunnen we op de fiets klimmen en fietsend omlaag suizen. Dat is niet helemaal zonder gevaar, want het is smal en behoorlijk steil en het laatste stuk gaat over ruwe stukken rots. Ik benijd mijn fietsgenoot die met voorvorkvering zonder al te veel problemen over de rotsblokken heen vliegt.

Terug in Železná Ruda vraag ik mijn vrienden hoe men de spullen naar het restaurant brengt. Hij bevestigt mij dat ze dit daadwerkelijk te voet met een zware rugzak naar boven sjouwen. Ik moet hem wel geloven, maar voorstellen kan ik het nog steeds niet. Het rechtvaardigt in ieder geval de hogere prijs voor de maaltijden.

De beer van het Tatra-gebergte.

Voordat je op reis gaat lees je nog wel eens wat reisfolders door en dan lees je dat in Slowakije nog beren voorkomen. Nu lees je zoiets wel, maar de betekenis daarvan dringt eigenlijk niet werkelijk tot je door. Ik bedoel je wandelt wel door de bergen van de Hoge Tatra's zonder dat je ook maar een enkele beer verwacht. Totdat ik afgelopen zomer in het Roháč-gebergte kwam. De Roháč ligt in het westelijk deel van de Hoge Tatra's. In Zuberec, aan de voet van de bergen, ben ik te gast in een pension, waar de eigenaar werkzaam is in de bergreddingsdienst. Op een avond vraagt hij of ik video's van zijn werkzaamheden wil zien. Daarin ben ik uiteraard zeer geïnteresseerd. Buiten bij de open haard wordt alles in gereedheid gebracht. De andere gasten (Slowaken) komen er ook bij zitten. Het kan haast niet missen of de drankfles - in dit geval de Slivovice - komt te voorschijn.

De meeste banden gaan over het redden van mensen met name in de winter uit de bergen. Helaas zijn ze er niet altijd op tijd bij, zoals enkele jaren geleden toen een minister uit Slowakije omkwam bij een bergwandeling. Maar behalve het redden van mensen, heeft hij ook een videoband over het redden van een beer. Even begreep ik hem niet goed, want ja, komen er nu echt wel beren voor in de Tatra's? En verder waarom zou een beer gered moeten worden? Door een lawine zijn bomen omgevallen en daarin is een beer beklemd geraakt. Maar hoe weet je nu of en waar die beer beklemd is geraakt. Hij vertelt mij dat de beer dan vreselijk brult en dat hoor

je van grote afstand. Bij deze operatie is hij er zelf bij, hij maakt notabene de opnames zelf. Nu is het niet zo eenvoudig om een beer te redden, want die begint onmiddellijk om zich heen slaan. Gelukkig is het geen grote beer, maar ze moeten hem desondanks verdoven. Er gaat in zulke gevallen ook altijd een arts mee. Overigens hebben alle mensen van de bergreddingsdienst een EHBO-opleiding. Na de verdoving wordt de beer vastgebonden om na een te vroege ontwakking niet de kans te geven om zich heen te slaan. Wanneer de beer eindelijk bevrijd is, wordt de beer in een net gelegd en onder een helikopter gehangen. Zo wordt de beer tenslotte naar een ziekenhuis gebracht voor nadere inspectie.

Na afloop van de video's vertelt hij dat zelfs een week geleden nog sneeuw is gevallen in de bergen, terwijl het nu toch al eind juni is. Alhoewel de Hoge Tatra's niet zo hoog zijn en ook niet zo uitgestrekt, loeren er schijnbaar toch nog heel wat gevaren. Alle reden om niet lichtvaardig de bergen in te gaan.

Guido Schöpping

GENOOTSCHAP VOOR TSJECHISCHE EN SLOWAAKSE MUZIEK

Muziek propageren in gekke jaren en daarna (2)

A. Ping

Een van de opvallende zaken in de "gekke jaren" was wel het uitgebreide net van muziekscholen, genaamd LŠU (Lidová Škola Umění), Volksscholen voor de kunst, waar men ook wel andere kunstzinnige activiteiten als muziek onderwees. Na de gekke jaren werd de naam, door een bijna pietluttige naamveranderingsmanie, veranderd in ZUŠ (Základní Umělecká Škola), basisschool voor de kunst. Men vond misschien dat kunst er niet voor het volk was, maar altijd elitair zou blijven?

Mede door het bestaan van deze scholen werden er vele werken voor amateurs van verschillend niveau geschreven, gedeeltelijk gebaseerd op volksmuziek. Men had trouwens vóór de oorlog al een traditie op dit gebied toen componisten als J. Křička en V. Trojan kinderopera's schreven.

Wat de sponsoring van de muziek betreft, was er maar één sponsor in de gekke jaren, één almachtige kolos, de staat. Met al zijn poten zoals de ČSMS, de ČHS (Tsjechisch muziekgenootschap). Dit was natuurlijk te gek. Dat moest in 1990 snel veranderen. Eén oplossing had voor de hand gelegen: Alle afkortingen zo laten, maar S is niet meer státní = staats, maar nu soukromý = privé (in ČSMS staat overigens géén der S-en voor státní). Maar waarom makkelijk doen als 't ook moeilijk kan? Tegenwoordig zegt men "non-gouvernementeel", het Tsjechische woord

ken ik niet, maar het maakt wel duidelijk dat de staat er geen donder meer mee te maken heeft. En zo moet het ook!

Vroeger werd de muziek toch óók gesponsord door particulieren? Neem nou Beethoven, die, hoewel gecharmeerd van de Franse revolutie, vele werken opdroeg aan adellijke sponsors, naar wie in Praag paleizen zijn genoemd: Lobkowitz, Waldstein (Valdštejn)... In plaats van de adel zijn nu banken en concerns getreden. In navolging van Beethoven kan een Tsjechische componist misschien boven een werk schrijven: "De Komerční Banka in diepe eerbied opgedragen".

Tegen deze algemene tendens in lijkt de naamsverandering van Smetana-theater in Staats Opera. Wellicht krijgt deze ook nog wel eens de naam van een sponsor. De concertzaal in Den Haag is toch ook genoemd naar een fabriek in Eindhoven.

Tegenwoordig zie je ook weer politie op straat; misschien niet, waar ze voor de criminaliteitsbestrijding het hardst nodig zijn, bijv. om dieven in te rekenen. In de "gekke jaren" zag je ze bijna niet, of ze moeten bijna allemaal in vermomming gelopen hebben.

Mei 1996 schrijven we:

Bij de ingang van de concertzaal van de Philharmonie in de kerk van Šimon en Juda staan twee heren in zwarte uniformen met een rode band om de arm met het opschrift "security". Ze wilden mijn kaart zien, hoewel ik er óók binnen nog wel een had kunnen kopen als ik er nog geen gehad had. Ik heb er niet moeilijk over gedaan. Misschien een privé-bewakingsdienst. Wie weet, misschien schrijft er nog eens een auteur een boek "het kan nog gekker" als reactie op "Te gekke jaren" (analoog als in Nederland "De commissaris kan me nog meer vertellen" na "de commissaris vertelt verder").

Het betreffende concert in die kerk was overigens wel interessant, één van de interessantere concerten van de Praagse Lente 1996. Het Nederlandse ensemble "Dubbel riet", bestaande uitsluitend uit blaasinstrumenten met dubbel riet (hobo's en fagotten van verschillende hoogte), speelde daar werken van Nederlandse en Tsjechische componisten, waaronder premières. Daarbij waren ook enige vrouwelijke componisten van naam (Marta Jiráčková, Ivana Loudová), maar de sterkste indruk maakte op mij een jonge componist uit Brno: Pavel Zemek. Van de Nederlandse componisten zijn enige in Twente werkzaam, zoals de dirigent J.J. Nieuwenhuis.

Wanneer ik dan in het programma verbuigingen lees van plaatsnamen, dan vraag ik me af, of een Tsjechische lezer uit Almela en Almelo kan constateren dat de plaatsnaam Almelo is en niet Almel (in Twente zeggen ze Hengel voor Hengelo, maar verband tussen Tsjechisch en Twents zal er niet zijn).

In de periode van de Praagse Lente las je in de "te gekke jaren" in de concertzalen nog wel eens een opschrift dat werkelijk "te gek" was om los te lopen: "Door muziek tot vriendschap tussen de volkeren". Dat is nu weg. Daar is de muziek ook niet voor. Daar hebben we vriendschapsverenigingen voor.

Hans Wallin

Bedřich Smetana en de Tsjechische muziek (2)

Na in de eerste aflevering veel aandacht te hebben gegeven aan de toewijding van Bedřich Smetana aan zijn geboortegrond en de daarmee gepaard gaande nationale karakteristieken in zijn muziek is het nu tijd het accent te leggen op de muziek zelf van Smetana.

De opera "Prodaná Nevěsta" (De Verkochte Bruid) en de serie orkestwerken "Má Vlast" (Mijn Vaderland) zijn de twee meest bekende stukken van Smetana. Het werk aan "Má Vlast" omvat de periode 1874-1879. Smetana begon het werk onder de meest depressieve stemming. Zijn oorkwaal had een dusdanige omvang aangenomen dat voor totale doofheid werd gevreesd. Het belette Smetana echter niet het eerste deel van "Má Vlast", "Vyšehrad" al in november

1874 gereed te hebben. Eén maand later, in december van 1874, was het meest bekend geworden deel van "Má Vlast", "Vltava" beter bekend als De Moldau, voltooid. Na een korte rustperiode volgden in het daaropvolgende jaar de delen "Šárka" en "Uit Bohemens velden en wouden".

Dan volgt een lange tijd van onderbreking waarin Smetana een vruchteloze kuur volgt tegen zijn toenemende doofheid. In die periode wordt niet aan "Má Vlast" gewerkt, maar komt ander belangrijk werk tot stand zoals het strikkwartet "Aus mein Leben" en de opera's "De Kus" en "Het geheim".

Pas in de herfst van 1878 komt deel V van "Má Vlast" tot voltooiing "Tábor", in 1879 gevolgd door het slotdeel van de zes stukken "Blaník".

De zes delen van "Má Vlast" worden na hun voltooiing als losse orkestwerken uitgevoerd. Smetana is niet meer in staat zijn muziek te beluisteren. Zijn doofheid is nu totaal en ongeneeslijk.

De directe aanleiding voor Smetana tot het componeren van "Má Vlast" ligt besloten in de finale van de opera "Libuše" uit 1861. Daarin is het grondmotief van "Vyšehrad", het eerste deel van de serie, al helemaal te vinden. Het is een Hussietenkoraal, dat in de opera "Libuše" de gelukkige toekomst van het Tsjechische volk voerspelt. Dit Hussietenkoraal, dat afkomstig is uit de vijftiende eeuw (zie muziekvoorbeeld), wordt in de negentiende eeuw, waarin de nationalistische gevoelens van het Tsjechische volk onstuitbaar zijn, tot een soort volkslied. Deze melodie wordt het muzikale symbool van de nieuwe idealen.

De koraalmelodie speelt in alle delen van "Má Vlast" en rol, dan weer gebruikt als direct citaat, dan weer als tegenmelodie, soms in spiegelbeeld of in ritmische betekenis.

"Má Vlast" wordt door deze koraalmelodie beheerst en al het motivische materiaal is op deze melodie terug te voeren. En hoewel de onderwerpen welke "Má Vlast" uitbeeld steeds verschillend van karakter zijn, wordt door het koraal een onderlinge organische eenheid bereikt waardoor "Má Vlast" is op te vatten als een grote zesdelige symfonie.

Vanaf de harpinleiding van "Vyšehrad" tot in de finale van "Blaník" speelt zich binnen de muzikale eenheid van "Má Vlast" een grandioos spel van inventie en vakmanschap af. In de verschillende delen van "Má Vlast" openen zich steeds weer nieuwe vergezichten, ieder met een andere inhoud. "Má Vlast" vormt een rijke volgorde van steeds weer nieuw gevonden technieken waarin de canon en de fuga een belangrijke rol spelen.

Bedřich Smetana heeft zich beijverd om zijn werk dicht bij de luisteraar te brengen en door zijn muziek de trots voor het vaderland bij het Tsjechische publiek aan te wakkeren.

Er bestond overigens weinig hoop dat het werk regelmatig uitgevoerd zou worden. Daarom stond Smetana erop dat, wanneer "Má Vlast" zou klinken, uitgebreid commentaar in het programma zou worden afgedrukt. Smetana gaf zelfs interpretatievoorschriften, en hij stond erop dat in de uitgave in de partituur allerlei toelichtingen zouden worden opgenomen die direct met de handelingen en de sfeer in de stukken te maken hebben.

In de partituur van bijvoorbeeld "De Moldau" staan opmerkingen afgedrukt die een begrip voor hetgeen op een bepaald moment klinkt duidelijk ondersteunen. Het zijn termen als "eerste bron", "tweede bron", "jachtgeschal", "bruiloft aan de oever", kortom de meest gedetailleerde episodes van de loop van de Moldau vanaf de bronnen tot aan diens majestueuze binnenkomst in Praag. Zo kent elk deel van "Má Vlast" een uitvoerige programmabeschrijving die slechts een enkel doel heeft: de bewustwording van de Tsjechen aan hun geschiedenis en hun cultuurschatten.

De zes symfonische gedichten van "Má Vlast" contrasteren paarsgewijs, steeds zijn twee stukken in chronologische volgorden gecomponeerd. Juist door die contrastering vullen zij elkaar aan. Bovendien zijn de delen I, III en V gewijd aan de Tsjechische geschiedenis (Vyšehrad, Šárka en Tabor), terwijl de delen II, IV en VI (De Moldau, Uit Bohemens velden en wouden en Blaník) voor de toekomst en Tsjechië van belang zouden zijn.

Deze omstandigheid en het feit dat de thematiek in "Má Vlast" zo eenduidig is, geeft aan hoe Smetana met zijn land en volk verbonden is. Smetana's visie op zijn vaderland is een driedelige: het land, het volk, en hoe land en volk samen de kracht van de natie zijn.

Bedřich Smetana was zich ervan bewust dat hij als eerste Tsjech een zo nationale muziek schreef. Bovendien wist hij maar al te goed dat zijn visie en artistieke uitwerking daarvan moeilijkheden bij de Tsjechische overheid ten gevolge zouden hebben. Maar het zij benadrukt: Smetana kiest de zijde van het volk. De titel van het werk, met accent op het "mijn" is daarvoor kenmerkend.

Ten bewijze van deze opvatting greep Smetana, de bewonderaar van Schumann, die in zijn jonge jaren het gevecht tussen de "Davidsbündler" en het Philistertum had getoonzet, naar een Schumannsymbool: de eerste melodische stap in "Má Vlast" bestaat uit de tonen B(es) - Es. Het zijn de initialen van de schepper van "Má Vlast", Bedřich Smetana.

Een gedreven componist voor wie Tsjechië en het bezingen ervan het hoogste goed was.

Wim Brandse

Wim Brandse is oud-docent voor theorie en compositie aan de Hogeschool voor de Kunsten fac. muziek te Zwolle. Hij is tevens bekend als componist en auteur.

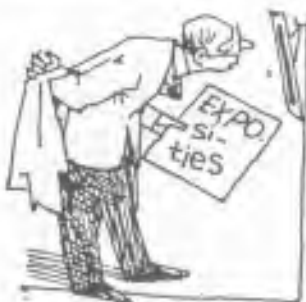
MUZIKALE NOTEN

Voor natuurliefhebbers **te huur in Tsjechië**: verbouwde boerderij in een paradijs van groen en stilte. Ruim, lux ingericht, 6 slaapplaatsen, grote tuin, terras. Gelegen in een heuvelachtig, bosrijk gebied bij Náchod op twee uur afstand van Praag. V.a. april tot eind oktober. Prijs f 500,- p.w. excl. verwarmings- en schoonmaakkosten. Info: tel. 076-5415285.

WAT HET OOG STREELT

De tentoonstelling *Comenius en Descartes - Worsteling om een wereldbeeld* is nog tot en met 27 oktober a.s. te bezichtigen. In de vorige 'Ahoj' (van september) hebben wij deze expositie uitvoerig toegelicht.

Comenius Museum, Kloosterstraat 33, Naarden. Tel. 035-694.3045.

Impressies uit Olomouc is de titel van de expositie in theater De Lampegiet te Veenendaal.

Veenendaal heeft sedert drie jaar een stedenband met Olomouc.

In juni jl. maakten Leo Bloeme, George Farber, Gerard Grimberg, Harvey Oortgijs en Ab Veltkamp - allen leden van fotoclub Camera Obscura - gedurende één week een fotoreportage over het leven in Olomouc. Diverse aspecten van de samenleving zijn toen gefotografeerd. Een selectie van ongeveer 150 foto's is vanaf zaterdag 19 oktober tot woensdag 20 november te zien in Theater De Lampegiet, Kerkewijk 10, Veenendaal.

Openingstijden: maandag t/m vrijdag: 9.00 - 17.30 uur, zaterdag 9.00 - 13.30 uur; zondag's gesloten.

Expositie van kantklos-kunst van 6 oktober t/m 1 december 1996

Onder het motto "Een zoektocht van Gabriela Tůmová" start op zondag 6 oktober in "De Locht" een expositie van kantklos-kunst van deze bekende Tsjechische kant-kunstenares. Na exposities in diverse Europese landen valt nu de eer te beurt werken van haar te kunnen exposeren in "De

bijzonder in uw aandacht aan te bevelen.

"De Locht" is open: iedere zondag-, dinsdag- en donderdagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur. Groepen kunnen op afspraak ook op andere tijden terecht. Adres: Koppertweg 5, Horst-Melderslo. Tel. 077-3983366.

Contemporary Art Centre te Schalkwijk exposeert van 20 oktober tot 17 november a.s. werken van de kunstenaars Jan Frydrych, glas (Tsjechië), Petra Giers, sieraden (Duitsland), Sjoerdtje Hak, schilderijen (Nederland), Corinna Heller, sieraden (Duitsland) en Gerd Kruft, glas (Duitsland). Het kunstcentrum is gevestigd aan de Lekdijk 20 te Schalkwijk (Utrecht). Openingstijden: vrijdag van 16.00 tot 21.00 uur. Zaterdag en zondag van 14.00 tot 18.00 uur.

ONZE BOEKENPLANK

Otokar Březina

Onlangs verscheen in een aflevering van het tijdschrift Bzzlletin een artikel van de hand van Kees Mercks, docent Tsjechische literatuur en vertaler, over het werk van de schrijver Otokar Březina (1858-1929).

Březina, een tijdgenoot van de Nederlandse auteurs Gorter, Leopold en Verwey, wordt beschouwd als de belangrijkste symbolistische dichter van Tsjechië.

Mercks' bestempelt de poëzië van Otokar Březina (pseudoniem van V.Jebavý) als 'uitgesproken filosofisch, met een meditatief (later visionair) karakter, abstract, veelvuldig gebruikmakend van symbolen en door haar geraffineerde ritme- en klankherhalingen zeer muzikaal'.

Březina, die als dorpsonderwijzer op het platteland werkte, publiceerde tussen 1895 en 1901 vijf bundels met gedichten.

De symbolistische beeldhouwer en beeldend kunstenaar František Bílek illustreerde de laatste poëziebundel 'Ruce' (Handen).

Hieronder het door Kees Mercks vertaalde titelgedicht uit deze bundel.

Handen

*In een verblindende witheid van licht lag daar de aarde als een gezangenboek
voor onze blikken opengeslagen. En we zongen als volgt:*

*Zie, op dit moment ontmoeten miljoenen mensen elkaar, een magische keten,
die alle continenten, oerwouden, gebergten omsluit*

*en die dwars door de zwijgzame rijken der zeeën onze broeders de hand reikt:
In steden die met hun donkere horisonten schemerduister zijn, als tragische offerplaatsen,
en waar de zon, die mystieke lamp, laag hangend van azuren hemels,
bloedig walmt in rook die opwolkt boven stations en kathedralen,
paleizen van koningen en heerscharen, parlementen, kerkers, amfitheaters,
en waar de gloed van miljoenen harten aan de donkere geestenhemels
grommend oplaait, in de koortsige wind van wellust en dood,
graankorrels van gloeiende kooltjes, met ijzeren instrument opgepookt; -
in het mismoedige zwijgen van laaglanden, in de pijnlijke voorboden van de zomer,
wanneer in de bloem gestorven lentestromen als lava in starheid versteent,
dagen die als arbeiders moe uit geheimzinnige smeltovens naar buiten kruipen
en met zweetdruppels flonkert de mens zowel als het dier, broederlijk onder één juk,
onder één onzichtbare zweep, zwiepend van het oosten naar het westen;*

*En onze handen, ineengeslagen in de magische keten van ontelbare andere handen,
trillen van de stroom van broederkracht die daarin van grote verte binnendringt,
door de steeds machtiger druk der eeuwen. Niet aflatende golven
van pijn, moed, waanzin, lust, verblinding en liefde
trekken door ons lichaam. En in de aandrang van de wind, die onze zintuigen verdooft,
voelen we hoe onze keten zich in alle sterrenruimten strak trekt
en werelden ompant.*

Voor lezers van 'AHOJ' die meer willen weten over het werk van Otokar Březina en specifiek geïnteresseerd zijn in het symbolisme in de Tsjechische literatuur wordt verwezen naar het artikel van Kees Mercks 'Symbolisme in de Tsjechische landen': over het werk van Otokar Březina. Verschenen in het tijdschrift Bzzlletin 1996 nr. 237, blz. 84 t/m 92. Aanwezig in vele bibliotheken. Een los nummer kost f 12,50.

Marijke van Dorst

ALLERHANDE

De Stichting Helias organiseert op 17 november a.s. de *7e Tsjechië en Slowakije dag*. Het vindt plaats in de Vrije School Widar in Delft, De Meesterstraat 2, van 15.00 tot 21.00 uur.

Het thema is: "Beelden uit het hart van Europa". Dit thema wordt op verschillende wijzen aangesproken. In de eerste plaats door de medewerking van twee gasten uit Praag: Jirina Lexová, eurythmiste en Karel Dolista, vertaler en gids op de (Graals-)burcht Karlštejn. Op het programma o.a.: 'De Tsjechische aarde' - ontmoetingen met de Tsjechische granaat, de Moldavië (Tsjechische meteorietsteen) en het goud; 'De Tsjechische taal en muziek' - inleiding en eurythmiedemonstraties; 'De heilige Wenzel en Karel IV' - ontmoetingen met twee vaders van de Tsjechische cultuur. Voordracht met beelden en een forum-gesprek. Een en ander wordt omlijst met muziek.

In de pauze is er voor broodjes e.d. gezorgd. Aanmelden vóór 10 november bij:

L. Jiran Liesveldstraat 64, 5045 XT Tilburg
C. Boogerd Bernhardstraat 47-2, 6707 CK Wageningen
Karin Yap Chopinlaan 242, 2625 WJ Delft.
De toegang is gratis, vrijwillige bijdragen zijn welkom.

Het maandelijks uitgeven van de Ledenbrief kost de VNTS een flinke duit. Door advertenties kunnen wij deze kosten drukken en u bereikt daarmee een gericht publiek in een oplage van f 750 exemplaren. Onderstaand onze tarieven:

1/16 pag.	f 16,50;	5 nrs.	f 80,=;	10 nrs.	f 155,=
1/8 "	f 22,--;	" "	f 105,=;	" "	f 205,=
1/4 "	f 33,--;	" "	f 160,=;	" "	f 315,=
1/2 "	f 55,--;	" "	f 265,=;	" "	f 510,=
hele pag.	f 93,50;	" "	f 450,=;	" "	f 850,=

Voor nadere inlichtingen: Secr. V.N.T.S., Nieuwendamlaan 274,
2547 JR DEN HAAG. Tel. 070-3258679.

*Restaurant
Bekemen*

Het enige Tsjechische restaurant in Nederland
Vlees- en visspecialiteiten
Appelhaven 26
1621 BC Hoorn, tel. 0229-247692